National Library 55253
Gen. Acquisitions Section
OTTAWA, Ont. K1A ON4
Bibliothèque Nationale
1982
Second class mail registration number — 1089.
NEWSPAPER SECTION DES JOURNAUX

B10314/715

VABA EESTLANE

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

ILMUB IGAL TEISIPÄEVAL JA NELJAPÄEVAL

Nr. 64 (2888) XXXI aastakäik — Neljapäeval, 26. augustil 1982 — Thursday, August 26, 1982 — Üksiknumbri hind 60 centi

„Hõbejärve" suurlaagi avamine Kotkajärvel Anton Õunapuu väljakul. Pildil vasakult gdr. Tiia Kütt, skm. Ermi Soomet, USA esindusüksuse juht nskm. Peep Rebane, gdr. Aino Pähn, gdr. Linda Leivat, gdr. Alice Kullango, gdr. Selma Reinpõld kõnelemas, skm. Silver Kask; nende taustal pastorid Udo Petersoo ja Elmar Pähn.

Foto: Ervin Aleve

LIIBANON UUTE TÜLIKÜSIMUSTE EES

Uueks presidendiks valiti kristlike sõjavägede ülem Bashir Gemayel

BEIRUT — Ajal, kui PLO sõdurid lahkuvad kavakohaselt ja väikeste takistustega Beirutist, on Liibanoni hakanud vaevama uued, seekord sisemised ohud. Ootamata olukorra stabiliseerumist, peeti Liibanoni parlamendis presidendivalimised, kus uueks presidendiks valiti ainus kandidaat, 34-aastane parempoolse kristlike sõjavägede ülem Bashir Gemayel.

Uus president on vastuvõtmatu Liibanoni muhameedlastele, mistõttu kardetakse, et uus kodusõda võiks puhkeda otse Iisraeli-PLO sõjategevuse lõpul. Kristlikud falangistid, kes oma partei organiseerisid Hitleri natsipartei eeskujul, olid viimases sõjas Iisraeli poolel.

Kartus uue konflikti ees realiseerus ka mõni tund peale valimist, kui rakettide ja granaatidega lõhuti parlamendi esimehe ja kahe abilise kodud,

kes olid jätnud tähelepanemata muhameedlaste ja vasakpoolsete nõuded presidendivalimise edasilükkamiseks, et ka nad võiksid omapoolseid kandidaate esitada.

Kuna neile soovidele vastu ei tuldud, boikoteerisid muhameedlased ja vasakpoolsed parlamendiliikmed valimisi.

Gemayel võitis teisel hääletamisel 10 häälega, kuna vaid 62 liiget olid kohal. Peale valimist saatis Iisraeli peaminister Menachem Begin oma liitlasele „soojemaid tervitusi oma armsale sõbrale".

Kristlik Ida-Beiruti elanikkond reageeris oma presidendile tohutu laskmisega, kus kümned tuhanded tulistasid oma majakatustelt, palkonitelt, autode karavanid liikusid läbi linna presidendi võitu pühitsedes.

Lääne-Beirutis oldi vihased. Mõned nimetasid uut presidenti sionistlikuks sõjaliseks kuberneriks, kes sai oma ametikoha tänu Iisraeli tankidele, kelle aga muhameedlased tagasi lükkavad.

Muhameedlaste arv on Liibanonis kristlasist suurem, kuid seaduse järgi on president alati kristlane ja peaminister alati muhameedlane.

Praeguse presidendi ebasoosing oleneb aga sellest, et senise praktika kohaselt pidi olema kompromisskandidaat kõigile poliitilistele ja religioossetele gruppidele aktsepteeritav.

Gemayel on falangistide partei looja Pierre Gemayeli poeg, elukutselt advokaat, keda vähesed armastavad, paljud kardavad ja muhameedlased vihkavad. Kardetakse, et tema valimine pikendab Iisraeli okupatsiooniaega Liibanonis, kuna ta on saanud oma sõjaväele Iisraeli relvastuse ja on olenev Iisraelist. Uue presidendi sõjaline tee on täis tooreid vägivallaakte, nagu „ta armsal sõbral" Menachem Beginil.

Möödunud teisipäeval toimuski juba vasakpoolsete massukatse uue presidendi vastu.

Põhja-Liibanonis võtsid vasakpoolsed üle valitsusasutusi ja politseijaoskondi.

Samal ajal pealinnas pommitati süsteemipäraselt nende parlamendiliikmete kodusid, kes ignoreerisid muhameedlaste üleskutset presidendivalimiste boikoteerimiseks.

President Gemayel, kes töötas koos Liibanoni vallutavate Iisraeli üksustega, usub, et meeleolud peagi rahunevad ja vana kristlaste-muhameedlaste vahelist pingelist olukorda võidakse rahulikult lahendada. Ta lubas, et ta katsub lõpetada Liibanoni alatiseks nuhtluseks olnud usulised vastuolud.

Muhameedlaste juhid, nende hulgas kolm endist peaministrit, kinnitasid esmaspäeva õhtul peetud nõupidamisel,

et nad võitlevad diktaatorliku ja fashistliku rezhiimi vastu, mille eesmärk on juba ilmselt selgunud koos Iisraeli vägedega Liibanoni vastu võitlemisel.

Kardetakse, et Gemayel võib saata oma väed Lääne-Beirutisse, mis paratamatult põhjustab uue kodusõja, ehkki PLO üksused võivad selleks ajaks olla juba linnast lahkunud.

Iisraeli juhid on sellise poliitilise arengu üle rõõmsad. Esialgul jäeti sõprusleping siiski sõlmimata, lubades aga rahuleping sõlmida lähemate kuude jooksul.

Teisipäeval jõudsid kohale USA mere-jalaväelased PLO evakueerimist kontrollima.

Kolmapäevaks oli ettenähtud suurema grupi maanteed kaudu Süüriasse viimine, kuid sõjaline tegevus Liibanoni idaosas on selle kava muutnud;

ka need sõdurid viiakse Beirutist laevadega ära. Sõjategevus Damaskuse teel on kristlike liibanoni üksuste ja süüria sõdurite vahel. Juudid eitavad, et neil olnuks sellega midagi tegemist.

AFGAANIDE EDUKAS VASTULÖÖK

Kuigi nõukogude suurema ofensiivi eesmärk oli afgaanide vastupanukollete likvideerimine, näitavad viimased rapordid, et kolm viiest kommunistide armee garnipunktist strateegilises Panjshiri orus vallutati tagasi afgaanide partisaniüksuste poolt. Praegune olukord näitavat, et afgaani partisanide üksused edenevad täie hooga Afganistanile strateegiliselt tähtsa Panjshiri oru tagasi vallutamisel.

Partisanide rünnak algas kümme päeva pärast seda, kui N. Liidu ja Afganistani valitsuse üksused esimest korda ründasid seda piirkonda sõjakäigu seni suurima ühendatud operatsiooniga. Teated nii Prantsuse kui ka afgaanide vastupanuüksuste allikaist märgivad, et kolm viiest Afganistani armee postides, mis jäeti orgu valvet pidama, on vallutatud, kusjuures ka ülejäänud kaks on täiesti sissepiiratud ja pidevate rünnakute all. Arvatakse, et vähemalt 12.000 N. Liidu ja Afganistani valitsuse üksuste sõdurit olevat osa võtnud nimetatud ofensiivist, mida läänemaailma vaatlejad peavad N. Liidule sõjaliselt ebaõnnestunuks.

Väljaarvatud viis garnisoni ja mõned N. Liidu toetusega tegutsevad üksused, on suurem osa kommunistlikest üksusist tagasi tõmbunud

juba juuni lõpul, pärast ebaharilikult kõrget inimohvrite ja sõjamaterjali kaotust.

Kuigi võitlused ja õhujõudude tegevus veelgi jätkub Rokha ja Anaba linnade ümber, kuhu on paigutatud kommunistide sõjalised eelpostid, on partisanid uuesti saavutanud kontrolli Panjshiri ülemises ja keskmises sektoris selles 70 miili pikkuses orus. Teateis öeldakse, et partisanid on suunanud rünnaku kolmele punktile Salang maantee lähedal, mis ühendab N. Liitu Kabuliga.

Panjshiri vastupanuüksuste juhilt Ahmad Shah Massoudilt saadud kirjas on öeldud, et kommunistide ofensiiv on olnud iseloomulik selle tõttu,

et partisanide poole on jooksnud üle ebatavaliselt suur arv afgaanide ja N. Liidu sõdureid.

Lisaks sadadele afgaani sõdureile, on nende hulgas ka neli vanemat ohvitseri. Partisanide poole jooksis veel 153 Nõukogude Tadzhiki sõdurit, kes olid ise rahvuselt tadzhikid.

Ühenädalalise vasturünnaku ajal juulis kommunistide tugipunktide vastu, ütlesid partisanid, et nad hävitasid 9 tanki ja 36 muud sõidukit ja on saanud lisaks arvukalt relvi. Ühe vastupanuüksuse teade, mida ei ole siiski saadud tõestada, ütles, et 80% orus asunud hoonetest purustati kas tugeva pommitamise ajal või lõhuti sellekohaste hävitusmeeskondade poolt. Orus olnud nisupõllud ja viljapuuaiad on praktiliselt võttes paljad. Juba maikuul kannatasid viljapõllud põua tõttu, kuid farmerid, kes otsistid varjupaika ümbruse oruharudes, ei saanud oma põldusid kasta kommunistliku okupatsiooni ajal. On olemas kinnitamata raporte, et venelased süütasid lõikuse eel olevad viljapõllud ja kasutasid keemilisi aineid, et nende abil murda oruelanike iseseisvat säilimise võimalust.

Vastupanujuhid on palavikuliselt püüdnud saada summasid abistamisvarustuse ostmiseks oru kuni 80.000-le elanikule. Kuid abi ei saada lähemal ajal,

hoiatavad nad, on paljud elanikud sunnitud abi otsima Pakistanist või halvemal juhul otse Kabulist.

Vähemalt kaks Pariisis asuvat vabatahtlike organisatsiooni Afrane ja Friends of Afganistan Association on saatnud oma esindajad otsima kohest abi Panjshirile, organiseerides abistamiskaravane.

Kuigi ka Ameerika abistamisorganisatsiooni on andnud toetust põgenikele Pakistanis, pole seni siiski olemas küllaldaselt tähelepanu antud sellele,

mida mõned vaatlejad peavad otseseks hädaks sõjaohvreile Afganistani mõnes osas.

Prantsuse abistamistegelased vaidlevad selle üle, öeldes, et abi andmine siseriigis võib otsustada põgenike arvulise suuruse, kes lähikuudel põgenevad kommunistliku surve eest. Kui nende kodud ja põllud on hävitatud, siis ei jää neile mingit põhjust seal edasi olla, kui nad ei saa abi väljastpoolt. Läänemaailm peaks aru saama, et probleem on Afganistanis, aga mitte Pakistani põgenikelaagreis.

Pärast möödunud talvet on N. Liit muutunud pidevalt agressiivsemaks oma taktikaga, eriti Herat, Kunar, ja Mazar-i-Sharif piirkondades. Sellejuures on siiski iseloomustav,

et kommunistide lainete kaupa tehtud rünnakud ei ole suunatud otse partisanide vastu, vaid ikka rohkem karistatakse tsiviilisikuid partisanide toetamise pärast.

Vähemalt 1000 külaelanikku hukati äsja Loghar provintsis Kabulist edelasse Afganistani valitsuse üksuste poolt massilise kättemaksu operatsiooniga.

Vastupanuliikumise üksused, kes teadete kohaselt kaotasid 200 meest, on teatanud, et nende puudulikkus parema koordinatsiooni ja kaitse organiseerimisel, ei lasknud neid kaitsta kohalikke elanikke, kelle juurde nad olid tulnud varjualust saama, toitu ja vaimset tuge otsima.

Varem on tänavu lääne-diplomaatide poolt Islamabadis ennustatud põgenike arvu vähenemist, kedapraegu on umbes 2,5 miljonit Pakistanis.

Abistamisametnikud kardavad nüüd suuremat põgenike voolu, kui praegused pommitamised laienevad ja võitlused ägenevad.

Pakistani loodeprovintsi kuberner kindral Fazle Haq ütles, et ta arvestab kuni 800.000 afgaani põgenemist lähemate kuude jooksul.

PLO ähvardab põrandaaluse sõjaga

BEIRUT — Samal ajal kui PLO üksused võidukalt Beirutist lahkuvad, lubades Iisraelile armutut kättemaksu, vannuvad ka PLO juhid oma vabadusvõitlust Iisraeli vastu jätkata.

Juba lähemas tulevikus alustatavat uute rünnakutega Iisraeli vastu, kuna äsjane kogemus oli neile näidanud, et ainus tee Palestiina vabastamiseks on sõjaline võitlus, ütles Salah Khalaf Voice of Palestine raadiosaates.

„Maailm saab näha väga lähedases tulevikus seda,

mis paneb peaminister Menachem Beginil juuksed püsti tõusma", ütles Khalaf, kes oli Münchenis toimunud 11 Iisraeli sportlase tapmise organiseerija.

Ta ütles, et PLO põrandaalused võitlejad imbuvad Iisraeli igast suunast.

Palestiinlaste asumisega mitmesse araabia riiki kordub juba varem olnud rahvaste rändamine. Enne asub palestiinlasi Liibüas 23.000, Egiptuses 48.000, Gaza kitsusel 450.000, Jordani läänekaldal 725.000, Iisraelis 653.000, Liibanonis 347.100, Jordaanias 1.160.800, Süürias 215.000, Iraagis 20.000, Kuvaitis 278.00, Qataris 22.500, Saudi Araabias 127.000, Araabia Ühendatud riikides 34.700 ja Omanis 48.200, kokku 3.852.400.

$10.000 Seitsme Kunsti Nädalale

Möödunud nädalal kõigi osavõtjate heakskiiduga toimunud Eesti Kunstide Keskuse Seitsme Kunsti Nädal sai Ontario kultuuriministeeriumilt Wintario summadest toetuseks $10.000. Selle suure majandusliku abi tõttu võimaldus korraldajail kutsuda kõrgetasemelisi lektoreid ja sisustada kavalist osa tehniliste vahenditega, kuhu kõigele lisaks andis omapoolse panuse Seedrioru kaunis maastik, mis sel nädalal oli soe ja päikseküllane.

Brezhnev süüdi Wallenbergi röövimises

Rootsi diplomaat Raoul Wallenberg, kes 1945. a. kadus Budapestis Nõukogude poolt küüditatuna, sai 4. augustil 70-aastaseks — kui ta peaks veel viibima kusagil Nõukogude vangistuses. Ameerika ajakirjandus meenutab tähtpäeval Wallenbergi, kirjutades kuidas ta 1944. a. päästis Ungaris 100.000 juuti.

Wallenbergi saatuse kohta ilmus äsja raamat „Raoul Wallenberg: Angel of Rescue", mille autoriks on Riverdale professor Harvey Rosenfeldt. Selles märgitakse, et prof. Einsteini kinnitusel Wallenbergi saatuse selgitamine oli kogu maailma juutluse probleem ja nii oli ta saatnud kirja Stalinile Wallenbergi asjus. Stalin oli vastanud temale, et Wallenbergi polevat leitud kusagil Venemaal.

Nüüd on hakanud selguma, et Wallenbergi kinnivõtmise ja küüditamise plaani isaks oli olnud praegune N. Vene „president" Leonid Brezhnev, kes praegu muidugi „mitte-midagi pole kuulnud" Wallenbergist.

Mõni aasta hiljem Gromõko teatas, et Wallenberg olevat Venemaal surnud. Täpsemalt midagi ta aga asjast ei teatanud.

Praegu tegelevad Wallenbergi saatuse selgitamisega Iisraeli Secret Service ja organisatsioon „Save Raoul Wallenberg Committee", üheks liikmeks on ka senaator D.P. Moynihan. (VES)

Juudid tunnevad vabanemisrõõmu

TEL AVIV — Vaadates lahkuvaid laevu PLO sõduritega, vaid vähesed Iisraeli elanikud tunnevad võidurõõmu, kuigi sõjaminister Ariel Sharon nimetab seda suureks saavutuseks.

Seni pole Iisraeli linnade tänavail olnud võiduparaade ega miitinguid ja mitte keegi ei tantsi „hora't" (juutide rahvatantsu) kibbutzites. Inimeste ainus reageerimise vorm on kergendustunne, kõik ohkavad nagu surutisest vabanemisel.

Sõda nõudis Iisraelilt 330 surmaohvrit. Samuti sai Iisrael teadlikuks, et PLO polnud neile küllalt tugevaks vastaseks.

Eriti on kergenduseks, et Iisraeli armee ei tunginud Lääne-Beirutisse, kuna see nõudnuks palju ohvreid.

Sõjajärgset kergendust tundvat sõdurid, aga veelgi rohkem nende vanemad ja omaksed. Peagu igast perekonnast oli keegi reservide sissekutsumisega sõjaga seotud.

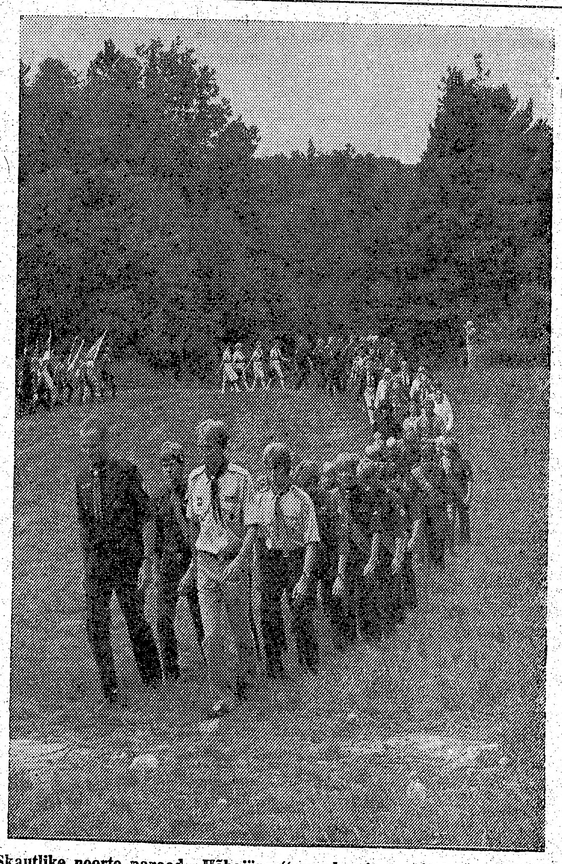

Skautlike noorte paraad „Hõbejärve" suurlaagi avamisel Anton Õunapuu väljakul.

Foto: Ervin Aleve

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

TOIMETAJA: Hannes Oja

TOIMETUSE KOLLEEGIUM: Karl Arro, Heino Jõe, Olev Träss

TELEFONID: toimetus 444-4823, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 444-4832

TELLIMISHINNAD Kanadas: aastas $45.—, poolaastas $24.— ja veerandaastas $13.—.

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $55.—, poolaastas $29.— ja veerandaastas $15.—.

Aadressi muudatus 50 c. — Üksiknumbri hind 60 c.

FREE ESTONIAN

Published by Free Estonian Publisher Ltd.,
1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

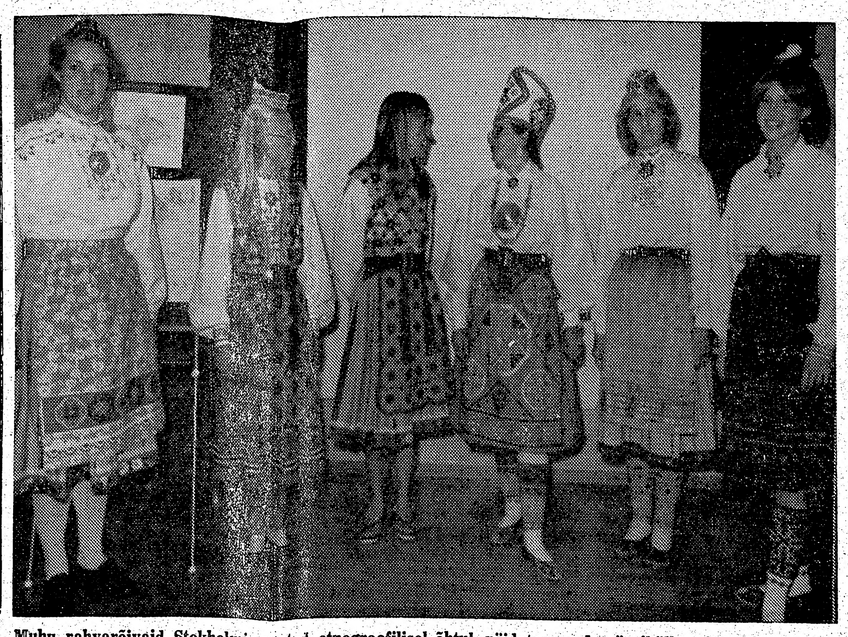

Muhu rahvarõivaid Stokholmis peetud etnograafilisel õhtul, näidates nende värviküllust ja varieeruvust.
Foto: H. Trummer

Uus trikk - individuaalmaakodu

I

Okupeeritud Eestis ilmuva ajalehe „Sirp ja Vasara" 18. juuni ja 25. juuni numbrites ilmusid pealkirja all „Maakodu suitsutarest tänapäevani" põhilise tähtsusega ja kaugeleulatuvad artiklid eesti põllumajandusele vajaliku elustava süsti andmiseks individuaalelamute ja väikeste individuaalmajapidamiste rajamisega. Artikli autoriks on põllumajandusdoktor Ilmar Jürisson, kes kannab oma akadeemilisele tiitlile lisaks N. Liidu riikliku preemia laureaadi nimetust. Siin välismaailmas puuduvad andmed ja informatsioon Ilmar Jürissoni poliitiliste tõekspidamiste ja senise tegevuse kohta, kuid võttes arvesse N. Liidus ajakirjanduse üle rakendatud ranget tsensuuri, võib oletada, et need artiklid ja nendes avaldatud seisukohad on kirjutatud kõrgemate võimude, tõenäoliselt isegi parteitippude nõusolekul — väga võimalik, et isegi nende poolt antud juhiste ja näpunäidete järele.

Ilmar Jürissoni ideed ja mõtted on mitmest aspektist lähtudes vastuolus Moskva senise põllumajanduspoliitika ja põllumehe elu organiseerimisega, mis põhjustab nende avaldamist lühendatud kujul ning nende lähema vaatluse alla võtmist. Eriti tunduvad artiklites avaldatud mõtted võõrastavatena ja loogikavastastena kui võtta arvesse, et N. Liidu marksistlikud agraarteoreetikud on massiliste küüditamistega ja terroriga taotlenud iseseisva põllumehe ja nende perekondade hävitamist ja eesti põlistalu miljöö ja iseseisva põllumehe filosoofia täielikku väljajuurimist praegusest kolhoosi- ja sovhoosimajandusest. Tekib kuri kahtlus — Ilmar Jürissoni artiklid ei ole kirjutatud eesti maarahva huvidest välja minnes ning nende elujärje parandamiseks vaid parteiideoloogide näpunäidete järgi praegusest põllumajanduse müürkast välja pääsemiseks.

Olukorra iseloomustamiseks ja põllumajandusdoktor Jürissoni ettepanekutele tagapõhja andmiseks on vajalik põgus pilk heita Venemaal oktoobrirevolutsiooni teinud kommunistliku partei põllumajanduse poliitikale. Selle poliitika põhiliseks seisukohaks on olnud kõigi iseseisvate põllumajapidamiste likvideerimine, kõigi põllumajandusalade riigistamine ning individuaaltalundite liitmine suurteks ühismajapidamisteks — kolhoosideks ja sovhoosideks, kus üksiktalumehel ei ole enam midagi ütelda, korraldada ega organiseerida vaid kus käsutajaks ja juhtijateks on kommunistliku partei poolt määratud tegelased, peamiselt parteiliikmed. Ukrainas tekkis sellisele kolhoseerimispoliitikale suur vastuseis, mis lõppes sellega, et Stalin röövis miljonitelt talupidajatelt leivavilja, näljutades nad surnuks või saates nad orjalaagritesse surema.

Kui punaarmee Eesti 1940. aastal okupeeris ja kommunistliku rezhiimi kehtestas, siis oli partei üheks primaarseks eesmärgiks eesti põlistalude ja iseseisva põllumehe-seisuse hävitamine. Kommunistid teadsid, et eesti talud moodustasid eesti rahva südame ja hinge, selle jõu, need energiavarud ja selle inimmaterjali, mis hõlmas eesti rahva esimesi haritlasi, ärkamisaja tegelasi, iseseisvuse organiseerijaid ja Vabadussõja võitlejaid. Eesti põlistalu andis oma elanikele iseseisvuse, rahvusliku uhkuse, töökuse ja kindlatele alustele baseeruva elufilosoofia, mis hindas ausust, omavahelist koostööd ja kokkuhoidu, õiglust ning oma õiguste ja põhimõtete eesti julget väljaastumist.

On arusaadav, et eesti talu ja eesti põllumees olid kommunistlikule süsteemile Eesti Vabariigi ja eesti iseseisvuse likvideerimisel kõige raskemini puretavateks pähkliteks ning võimudel tuli kiirelt asuda selle vastupanupesa likvideerimisele. Likvideerimise töö juurde asuti esialgu ettevaatlikult ja ning samm-sammulise edasi-tagasi manööverdamisega. Vene mustri kohaselt kuulutati suuremate ja jõukamate talude omanikud kulakuteks ja hakati nende maadest andma juurdelõikeid maatameestele, kellele taheti jätta muljet, et kommunistlik riigikord võimaldab neil rajada oma talud, kus nad võivad hakata iseseisvateks peremeesteks. Tegelikult oli see maa jagamine ainult pisike vahemaskeraad maatameeste meelitamiseks ja endiste taluomanike ja uusmaasaajate vahele vaenu külvamiseks. Maajagamise kampaania ajal suurenesid pidevalt rünnakud endiste taluomanike vastu, kelledele ei lepitud enam mitte ainult kulakute tiitli andmisega, vaid nimetati neid külakurnajateks ja rahvavaenlasteks. Paljud maad saanud endised maatamehed läksid selle kampaaniaga naiivselt kaasa ning ei osanud aimata, et nad olid punaste usurpaatorite käes ainult tinasõduriteks, kelledele antud maad kavatseti paraja momendi saabumisel liita koos vanade taludega kolhoosidesse. Kuid vaatamata sellele survele ja tohutule propagandale oli taluomanike ja põllumeeste vastupanu kommunistlikele võimudele ja kommunistliku süsteemi rakendamisele suur ning tuli kasutamisele võtta uusi võtteid põllumeeste terroriseerimiseks. Nendest uutest võtetest oli kõige võikam ja julmem 1941. aasta massküüditamine, mille ohvriks langesid ka paljud taluomanikud ja nende perekonnad.....

Teine maailmasõda lõi kommunistide plaanid Eestis ajutiselt mõneks aastaks segi. Kuid Eesti territooriumi uuesti okupeerimisel N. Liidu poolt 1944. aastal hakati jatkama 1941. aastal pooleli jäänud põllumajanduse ümberorganiseerimist. Esialgu alustati jällegi jandiga maatameestele vanadest taludest juurdelõigete andmisega, kuid 1949. aastal olid asjad juba nii kaugele arenenud, et metsavendade vastupanu likvideerimisega oli saabunud aeg iseseisvale Eesti põllumehele, eesti talule ja eesti talupoja mentaliteedile lõpliku surmahoobi andmiseks. See otsustav löök tuli 1949. aastal põllumeeste ja nende perekondade masskküiditamisega, mis hõlmas kümneid tuhandeid inimesi ja jättis suure osa eesti taludest mahajäetuina — peremeesteta ja töötegijateta. Nagu pilkena oli selle massküüditamise peaorganiseerijaks tolleaegne Eestimaa kommunistliku partei peasekretär Nikolai Karotam, kes oli enne Eesti okupeerimist elanud kauemat aega Venemaal, kuid oli sündinud Eestis põlises talupoja perekonnas.

Iseseisva põllumehe seisuse likvideerimisega ja massterroriga oli ka tee lahti elaniketa jäänud talude liitmiseks sovhoosideks ja kolhoosideks, milledega olid sunnitud nüüd ühinema riigimoonakatena ka uusmaasaajad, kes olid juba unistanud iseseisva põllumehe ja taluperemehe seisusest. Riigimoonakatele-kolhoosnikele ehitati barakitaolised ühised elumajad ning endised taluhooned jäid suuremalt osalt tühjalt ja mahajäetult mädanema ja kõdunema. Eesti põllumajandus oli nüüd riigistatud, tsentraliseeritud ning painutatud kommunistliku partei ja kommunistliku süsteemi tiheda kontrolli alla. Põllud pidid nüüd hakkama andma palju rohkem piima ja sead kasvatama paksemat pekki. Kuid paraku need lootused ei täitunud. Ning samal ajal kui eesti põllumehed ja nende perekonnad Siberis rasketes tingimustes näljas ja külmas surid, pidid punased maailmaparandajad veenduma, et parteile alluvad riiklikud põllud ei anna kaugeltki nii palju saaki ja lehmad nii palju piima nagu seda kommunistlikud plaanitsejad ette kirjutasid. Eesti põllumajandust oli tabanud sama häda, mis Venemaal juba aastaid oli kummitanud. Tuli leida abinõusid saakide tõstmiseks ja põllumajandusele ergutavate süstide andmiseks.

Ja nii kerkibki oma „Maakodu" plaanidega pumase ajakirjanduse veergudele põllumajandusdoktor Ilmar Jürisson, kelle artiklites esitatud ettepanekute ja ideede juures peatume järgmises juhtkirjas.

K. A.

Toidu asemele toitlusprogramm

N. Liidu parteipropagandas leiti tänavu kevadel uus mõiste, nälgivale rahvale ei antud liha ega muid toiduaineid, vaid toitlusprogramm. See mõiste peaks lahendama kõik puudused, vähemalt viima inimeste mõtted suutäie juurest kaugemale.

Toitlusprogramm on ka see millega kogu rahvas on asetatud sundolukorda ja pandud põllumajandusse tööle, kaasaarvatud linnaelanikud, keda ettevõtted peavad saatma kolhoosidesse ja sovhoosidesse.

Kogu rahvas pidavat rääkima riiklikust toitlusprogrammist. Sovhoosi juhtkonnale on antud uusi õigusi.

„Sellest kevadest võib agronoom oma põldudel ise pärisperemees olla," kirjutatakse Tartu ajalehes „Edasi"

ja selgitatakse lähemalt, et „peremeheks olemine tähendab ise otsustamist, mida ja kui palju kasvatada, et majndile kasulik oleks".

Näiteks Elva sovhoosis on viimastel aastatel kasvatatud 230 hektari karutlit. Nüüd leiti, et kartulimaa tahab kärpimist ja võetigi 40 ha vähemaks. Kui palju sellest tulu olevat, see selguvat mõne kuu pärast. Kuid tulu olevat kindlasti ise peremeheks olemisest.

Asjal on siiski ka oma konks sees, peaagrnonoom Tõnu Kippasto ütles: „Ise planeerisin külvipinnad, ise pean ka vastutama, et riigile müügikohustused täidetakse."

Mis selle sisuline vahe on, katsutakse selgitada: ka enne pidi agronoom vastutama riigiplaani tingimusteta täitmise eest.

Kui aga plaanist puudu jäi, oli kõige lihtsam süüdistada vale planeerimist. Tähendab ülemusi ja nende lühinägelikkust. Nüüd oli koos vabamate kätega agronoom saanud suurema vastutuse. Nüüd tuleb ise otsustada, kui plaan jääb täitmata, tuleb kiruda iseennast või tööliste vähest vastutustunnet.

Plaanitsemise isetegevusele mindi kevadel isemajandava brigaadi tegemisega põhimõttel, mida suurem tuleb saak, seda rohkem saavad liikmed enestele. Arvudega seletab asi järgmiselt: 150 tsentnerit tuleb hektarilt kartuleid anda riigigile ja sellega ei saada midagi peale palga. Saadakse aga tsenter (100kg) rohkem, saab iga brigaadi liige 40% üle plaani kasvatust. Tuleks aga saagiks 180 tsentnerit võib iga brigaadi liige koju vedada terve autokoorma — 3630 kg. Ja kui ei taha seda koju vedada, võib sellega sõita otse kokkuostupunkti. Läinud sügisel osteti kodanikelt kartuleid 20 kopikat kilogrammist.

Need arvud on muidugi fantastilised:

möödunud aastal saadi Tartu rajoonis natuke üle 100 tsentneri hektarilt. Ka ülemineval aastal polnud saak palju kogukam.

Nii pannakse suurte preemiate saamise meelitusel inimesed suuremale tööle.

Mõnes majandis olevat siiski saadud ligi 300 tsentnerilisi saake, mille olevat andnud ladus töökorraldus ja iga inimese vastutus. Ka olevat mitte väga ammu ulatunud Eestis kartulisaagid 200 tsentneri piiridesse. Miks ei pidavat need tagasi tulema?

Nüüd on brigaadil 65 ha eest hoolitseda ja ka saak koguda. Ka lapsed ja sugulased olevat kõik lubanud abiks tulla saaki koristama.

Kevadisel partei maipleenumil oli öeldud, et üle plaani kasvatatud toodangust võib majand kasvatajaile osa ära anda.

Nüüd olevat Elvas see stimuleerimispõhimõte põllule jõudnud, esialgul siiski ainsana Tartu rajoonis.

See olevat katseline ja sellest olenevat palju. Nagu olenevat palju sellest, kas hakkavad mehed sügisel, pärast kartulivõttu, põllule sõnnikut vedama — nii nagu veaksid oma põllule. Vaja olevat uskumist oma töösse.

Ometi ilmnes selle iseseisvama otsustamisega kõrvalasjaolu, mida varem pole kogetud: naised olid tulnud oma kartulipõllu jaoks kauplema paremat maad, kuigi külvipinnad on varematki olnud agronoomi määrata. Vist mõtlesid naised, et agronoomil on nüüd ka midagi tõesti omapead otsustada.

Kodumaal jutustatakse

Ehitustrust oli saanud järjekordse saadetise kogu põrandat katvast vaibast. Kuid punase värvi asemel oli vabrik seekord saatnud tumesinise värviga vaiba. Venelasest direktor rebis juukseid, sest ta arvas, et sinist värvi keegi ei taha oma põrandale panna. Punane värv on siiski rõõmsam ja peale selle ka patriootilisem.

Kuid sinine värv meeldis millegipärast eriti eestlastele. Direktor oli rõõmus, et raskusi ei tekkinud müümisega ja murega, kust uut vaipa saada, kuni ühel päeval tema juurde sisse astus ettevõte politruk tõsise näoga ja teatas:

— Noh, armas seltsimees direktor. Nüüd oled sa selle sinise vaiba müümisega enesele küll 10 aastat Siberisse asumist ära teeninud. Mulle räägiti täna KGB-st, et uurimine on alustatud. Tahetakse teada miks eestlased seal, kus sinist vaipa on maha pandud, istuvad nüüd kõik pidulikkudel koosolekutel mehed mustas pükstes ja valgetes särkides ja naised mustas undrukutes ja valgetes pluusides. (EPL)

USA sõjavägi vajab treeningut

WASHINGTON — Pentagon teeb hoolikalt analüüse kahest viimasest sõjast, Falklandi ja Liibanoni sõdadest, et nende kogemuste põhjal tugevdada oma kaitsejõudusid. Kuigi sõjas ei tulnud kasutusele veel ulmekirjanduslikke tulevikurelvi, võitjaks tuli see, kes kasutas praegusi sõjatehnilisi relvi leidlikumalt ja kelle sõdurid oli hästi treenitud ning hästi juhitud täpselt ettenähtud koostööks. Need järeldused tõstvat USA-le hoiatuslippe, kuivõrd USA sõjavägi võiks sõidida mitte reaalsõjas, vaid tuntud sõjapidamise viisides. Praegu panevat Pentagon liiga vähe rõhku treeningule ja andvat liiga kergelt järele Kongressi kokkuhoiupoliitikale valmisoleku arvel.

Kommentaarid

Ühendriikide kehtivad seadused ja nende tõlgendamised on paiguti niivõrd imelikud ja omapärased, et need häirivad isegi põliseid ameeriklasi, rääkimata Euroopast saabunud uustulnukatest, kes juba küll aastakümneid Ameerika pinnal on elanud, kuid kelledele kohanemine nii mõnestki aspektist lähtudes valmistab raskusi.

Olukorda iseloomustab eriti tabavalt omapärane lugu, mis juhtus New Yorgi 25.000 elanikuga eeslinnas Glen Cove'is, kus linnaisad sattusid teravasse vastuollu venelastega, lisades omakorda põlevat õli Washingtoni ja Moskva pinevatesse vahekordadesse.

Glen Cove'is asub nimelt Killenworthi nimeline 37 aakrilisest maaalast ja 49 ruumilisest luksushoonest koosnev kinnisvara, mille N. Liidu valitsus ostis oma Liitunud Rahvaste Organisatsiooni esindusele puhkekoduks ja mille eest Moskva ei maksa omavalitsusele kinnisvaramaksu. Ehkki venelased käituvad paiguti ülbelt, ajasid kohalikud elanikud ja linnavalitsus nendega leplikult läbi kuni käesoleva aasta maikuuni, mil ajakirjanduses ilmusid teated, et Killenworth kujutab endast suurt N. Liidu elektroonilise spionaazhi tsentrumit, mille ülesandeks on spioneerida Long Islandis asuvate riigikaitseliste tööstuste tegevuse järele. Eriti häirib kohalikke elanikke, et venelased olid võimelised pealt kuulama kõiki kohalikke telefonikõnesid.

Glen Cove linnavalitsus pöördus venelastest lahti saamiseks Washingtoni välisministeeriumi poole, kuid seal ei tehtud midagi probleemi lahendamiseks. Linnavalitsus astus nüüd omakorda väga drastilise sammu, keelates Killenworthis elavatel venelastel kohalike supelrandade ja tennisväljakute kasutamise. N. Liidus reageeriti sellele sammule erilise raevuvalinguga ning 5. augustist alates ei lubatud Moskvas elavatel ameerika diplomaatidel enam külastada populaarset jõeäärset supelranda. Ühendriikide välisministeerium tegi nüüd Glen Cove linnavalitsusele korralduse kohalike supelrandade avamiseks vene diplomaatidele, kuid linnavalitsus tegi uue otsuse häälte vahekorraga 6:1 vene diplomaatidele randade sulgemiseks. Välisministeerium andis kogu probleemi lahendada õigusministeeriumile, lootes, et ministeerium sunnib legaalsel teel kangekaelsed linnaisad järeleandmisele.

Glen Cove'i probleem on äratanud Ühendriikides üldist tähelepanu ning ameeriklased jälgivad huviga, millega asi lõpeb. Küsimuse kohta on võtnud „New York Times'i" veergudel sõna ka New Yorgi linna esindav senaator Daniel Patrick Moynihan, kes mainib, et Ühendriikides ära hüpanud vene diplomaadi Arkadi Shevtshenko andmetel tegutseb Killenworthis 15—17 vene tehnikut, kes on rakendatud elektroonilisele salakuulamisele. Senaator Moynihan väidab, et ta esitas juba 1977. aastal president Carteri administratsioonile kaebuse venelaste elektroonilise spionaazhi kohta, kus valitsus reageeris ainult sellega, et ta lasi oma ja riigikaitseliste kontraktorite telefoniliinid maa alla matta, kuna kodanikud jäid kaitseta. Samal aastal päris senaator Moynihan senatis luureküsimustega tegelevas komisjonis CIA nõunikult aru, kas venelaste tungimine meie telefonisüsteemi ei ole kodanike õiguste rikkumine Neljanda Amendmendi järele. Nõunik vastas, et Amendment kaitseb kodanike õigusi ainult Ühendriikide valitsuse illegaalsete aktsioonide vastu!

Hiljuti läbis siinseid ajalehti Glen Cove'i probleemi lahendamiseks siiski „rõõmusõnum" — Ühendriikide Kongress kavatseb hoolitseda selle eest, et Glen Cove'i omavalitsusele makstakse aastas Killenworthi kinnisvara eest 100.000 dollarit kinnisvaramaksu. Küsimus olevat sellega lahenemas soodsalt — kompromissiga. Kuid kahjuks ei räägita „kompromissi" juures midagi Moskva luurekeskuse likvideerimisest.

☆

Tallinnas ilmuvas „Rahva Hääles" kirjutab 13. juulil „Suure Isamaasõja veteran" Felix Eerma artikli „Uuralimaa kaskede all", mis on mõeldud Eesti Laskurkorpuse

(Järg lk. 8)

KALEV ESTIENNE RÜTMILISE VÕIMLEMISE 1982/83. AASTA TUNNIPLAAN

ESMASPÄEV —	Lawrence ja Avenue Rd. Glenview Public School	17:00—18:00	Lapsed
		18:00—19:00	Naised
		19:00—20:30	Teismelised
		20:30—21:30	Naised
TEISIPÄEV —	Lawrence ja Avenue Rd. Glenview Public School	Valikrühmad, senior eliit noorte eliit, laste eliit	
North York,	Bayview ja Sheppard Bayview Junior High School	18:00—19:00	Lapsed
		19:00—20:00	Teismelised
KOLMAPÄEV —	Don Mills ja Lawrence Norman Ingram School	17:30—18:30	Lapsed
		18:30—19:30	Teismelised
	Runnymede ja Bloor Runnymede Public School*	17:30—18:30	Lapsed
		18:30—19:30	Teismelised
		19:30—20:30	Naised
NELJAPÄEV —	Bayview ja Sheppard	18:00—19:00	Teismelised
North York,	Bayview Junior High School	18:30—20:00	Endised võimlejad
Südalinnas	Jesse Ketchum Public School*	19:00—20:00	Naised
		20:00—21:30	Senior eliit
REEDE —	Victoria Park ja St. Clair Crescent School*	16:30—18:00	Lapsed
		18:00—19:30	Teismelised
	St. Clair ja Yonge Deer Park Public School*	12:45—14:00	Lapsed
		14:00—15:30	Teismelised
LAUPÄEV —	Mt. Pleasant ja Davisville Hodgson Public School	10:00—11:00	Lapsed
		11:00—12:00	Lapsed
	St. Clair ja Yonge Deer Park Public School*	12:00— 1:30	Teismelised
		12:45— 2:00	Lapsed
		2:00— 3:30	Teismelised ja noorte eliit

* Allmaaraudtee läheduses

Registreerimine toimub teisipäeval, 7. septembril kell 18:00—20:30 Glenview Public School, 401 Rosewell Ave. Tunnid algavad 13. septembril. Informatsiooniks 889-7889 E. Koop või 465-7020 L. Viinamäe. Võistlusvõimlemise programmi informatsioon saadaval ainult telefoni teel.

VALVEARST NÄDALALÕPUL

28. ja 29. aug.
dr. J. Marley, tel. 921-7777

4., 5. ja 6. sept.
dr. A. Mae, tel. 493-7231

Kommentaarid

(Algus lk. 2)

40. aastapäeva tähistamise eelreklaamiks. Artikli autor nendib, et ametivõimud on võimaldanud igal aastal Suure Isamaasõja veteranidele tasuta ekskursioone sõja lahingutega seotud paikadesse. Käidud on Saaremaal, Kuramaal, Brestis ja Volgogradis. „Need sõidud on tugevdanud veteranide ühtekuuluvust ja värskendanud mälestusi", väidab Felix Eerma.

Kuid käesoleval aastal sooritati erakorraline sõit — 5000 kilomeetri pikkune (edasi-tagasi) reis Uurali taha, Siberi metsadesse, kuhu viidi 1941. aastal Eestist mobiliseeritud noored viletsates oludes töötama, elama ja nälgima, enne kui neid juleti hakata sõjalisteks ülesanneteks ette valmistama ja sõjaväeüksustesse formeerima.

Kuivõrd viletsates ja primitiivsetes oludes elasid Eestist mobiliseeritud noored, selgub sellest kui Felix Eerma hakkab võrdlema sunniviisil Siberisse veetud eesti noorte ja samas piirkonnas praegu aega teenivate punasõdurite elu.

„Isamaasõja" veterani artiklist selgub, et mobiliseeritud eestlased pidid elama muldonnides, ühe ahtakse aknaga ja kahe pika narireaga, millel küljealuseks vitstest punutud matid. Lõpuks veel ahi ja „tattnina" — ning see oligi kõik!" „Aga kui hästi ta kaitses meid Siberi pakase, tuule ja vihma eest," väidab Felix Eerma paatoslikult.

Kuid vastutasuks selle olukirjelduse eest, mis näitab kuidas Venemaal koheldi Eestis mobiliseeritud noori, peab Eerma sügava kummardusega kiitma nõukogude sõduri praegust elu. Veteranid viidi esmajoones väeosa kultuurikompleksi, kus olevat suur raamatukogu, lugemissaal, kino ja normaalmõõtmetega võimla. Kultuurikompleksi lähedal olevat hoone, millel ilutseva sildi järele võib oletada, et tegemist on kohvikuga. Kohvikus olevat värviline mööbel, poliestriga kaetud lauad, rikkalike kondiitritoodetega valikuga puhvet. Nagu sellest kirjeldusest nähtub — läbi ja lõhki „kultürnaja".

Veteranide külaskäigu ajal korraldati loomulikult ka vastav miiting, millest osa võtma olid kutsutud kohalikes üksustes aega teenivad „Eestimaa poisid". Uuralimaal aega teenivate noormeeste hulgas on Pärnust pärit Roland Liesment ja Erki Idvand, Jaan Oldekop Märjamaalt ja Toomas Paiste Saaremaalt. Miitingul pandi rääkima Erki Idvand, kes olevat kommunistlik noor.

Felix Eerma kirjutab ka pärjapanekust külakalmistul sõjameeste mälestuseks püstitatud terasobelisk juurde. Seda tseremooniat kirjeldades mainib ta muu-hulgas: „Leinaviisi saatel astuvad kalmu juurde Jaan Otto ja Valentin Õunapuu ja asetavad obeliski jalamile hukkunute sünnimaal kasvanud lilledest pärja". Eerma ei selgita, kes olid need „hukkunud" ja kuidas nad hukkusid, kuid tõenäoliselt olid need eesti noored, kes viidi mobilisatsiooni sildi all Siberi ürgmetsadesse muldonnidesse, kus paljud neist ebainimlikes tingimustes surid.

AMI

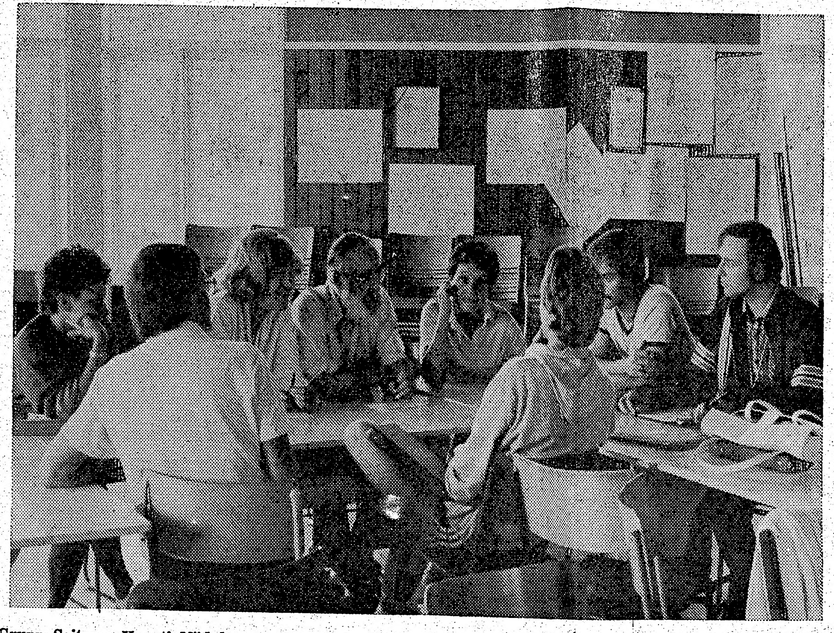

Grupp Seitsme Kunsti Nädalast osavõtjaid keele- ja teatri-ala juhendaja Asta Willmanni ümber nõu pidamas. Pildil vasakult Tia Ruutopõld, seljaga Jüri Sepp, Eesti Kunstide Keskuse president ja kunstinädala juhataja Stella Kerson, Jyri Kork, Asta Willmanna, seljaga Alar Allas, Toivo Siitam Columbusest ja Peter Mättin.

Foto: Vaba Eestlane

KANADASSE JUURI OTSIMA

Karin Norho Soomest vestleb oma muusika-alasest tööst

Klaveripedagoog Karin Norho Soomest, Pori linnast, oli kuuajalisel külaskäigul oma tädipoja Egbert Runge juures Torontos. Ta külastas sel ajal Suvihari 1982 pidustust Seedriorul, tutvus Toronto eluga ja külastas ka „Vaba Eestlase" toimetust, jälgides eesti ajalehe valmimist. Selle juures jutustas ta oma elust eestlasena Soomes ja tööst muusikapedagoogina Pori linnas.

„Noore tüdrukuna õppisin Tallinnas prof. Artur Lemba klaveriklassis ja samaaegselt ka laulu Helmi Betlem'i stuudios. Võib-olla ta mäletab veel oma kunagist õpilast Karin Leinberg-Leinolat? Kuna mu ema oli soomlane, siis viis perekonna tee 1943. a. Soome. Seal astusin kohe Sibelius akadeemiasse, kus lõpetasin prof. Ernst Linko klaveriklassi, saades klaveriõpetaja diplomi," ütleb ta kokkuvõtlikult mitmete aastate hoolika töö tulemuse kohta ja jätkab siis:

„Peale lõpetamist leidsin koha Pori konservatooriumis. Järgnes abiellumine toreda Soome noormehe Paul Norhoga. Mina töötasin, mees lõpetas ülkooli inseneriteaduskonna. Sündisid poeg Jaan ja tütar Kristine. Alguseaastad ei olnud meilegi kerged.

Abikaasa alustas peale õpingute lõpetamist Porisse plastikuvabriku rajamist, mis oli üks esimene sellelaadiline Soomes.

Algasime väikselt vanades hoonetes; nüüd oleme juba aastaid tagasi ehitanud uued vabrikuhooned ja esialgsest mõnest töölisest on saanud mõnisada."

Oma erialast rääkides ütleb ta: „Kogu aeg töötasin Uori konservatooriumis. Igal muusikaharul on õpetajad ja üks vanemõpetaja, kelleks olen mina praegu. Konservatoorium kuulub Haridusministeeriumi alla; nii me oleme kõik riigiametnikud. Ma olen nüüd klaveripedagoogina töötanud 31 aastat ja mul on hea meel, et mitmed minu õpilastest on Sibelius akadeemiasse sisse saanud, kuhu saab sisse ainult põhjalikkude eksamitega. Neist on nüüd mitmed ise muusikapedagoogid."

Selle kõrval viib ta pilgu Soome muusikaellu ka laialdasemalt, märkides oma töö kohta konservatooriumi õppejõuna:

„Soome muusikaelu on elav. Mõni aasta tagasi seati algkoolides sisse muusikaklassid, kuhu võetakse 7—8-aastaseid andekaid lapsi vastu ainult eksamitega.

Need lapsed alustavad laulu, koorilaulu, teooria ja üldse muusikatundmise õppimist.

Harilikult need lapsed alustavad samal ajal ka konservatooriumis õppimist. Konservatooriumis on igal aastal vähemalt 7—8 mitmesuguste instrumentide kontserti ka vokaalsolistidele. Eraldi on veel 1—2 kontserti, kus esinevad õpetajad. Kontserdid toimuvad kontsertsaalis või kirikutes. Ka minul on tulnud nii solistina kui ka saatjana esineda."

Iseloomustades konservatooriumi ulatust ütleb ta: „Meie koolis on ka oma kammerorkester, milles mängivad nii õpetajad kui õpilased. Orkester annab tavaliselt aastas ühe kontserdi. Koolis on õpilasi 400 ümber ja kindlaid õppejõude 27, peale selle tunniandjaid. Näiteks klaverialal on 5 õppejõudu ja 8 tunniandjat."

Väljaspool konservatooriumi kirjeldab ta Pori linna muusikaelu, öeldes:

„Pori on küll vaid 80.000 elanikuga linn, mis kaugele maha jääb Toronto kahest miljonist, kuid muusikaelu on Poris väga elav. Meil on suur sümfooniaorkester, mida juhib maestro Numminen, kontsertmeistriks on praegu ameeriklane.

Konservatooriumi lõpetajatel õpilastel on võimalik orkestris solistina esineda.

Igal suvel toimuvad Poris juuli kuul nädalapikkused dzhäss-pidustused, millest osa võtavad dzhässorkestrid ja solistid üle terve maailma. Olen seal kuulanud ja näinud ka Ameerika mandri kuulsusi. Pori on sellega ainsa linnana Soomes väga kuulsaks saanud. Poris on ka oma ooperikompanii ja teater. Harilikult lavastab ooperikompanii ühe ooperi aastas. Peale selle on muidugi teisi lavastusi.

Minnes üle isiklikumale pinnale räägib ta iseenesest:

„Kolm aastat tagasi suri minu abikaasa. Poeg Jaan, kes õppis elektriinseneriks, juhib nüüd koos ühe vanema inseneriga vabrikut. Tütar Kristine on kodumajanduskooli õpetaja. Mõlemad on abielus ja mõlemil on 2 last."

Nüüd kui kõik enesest on räägitud, küsime kuidas ta on Soome eluga rahul, vastab Karin Norho:

„Olen väga rahul, kuid, olles Poris ainus eestlane, on suur igatsus eestlaste järele. Eestikeelseks kontaktiks on 86-aastane ema, kes elab Rootsis, kuhu minu isa ja vend on maetud, siis veel sõbrad Rootsis ja Kanadas, ja kirjavahetus sõprade ja sugulastega. Loen ka juba aastaid TRIINU't ja ootan uue numbri saabumist.

Mu sugulased Kanadas kinkisid mulle kaunid Väike-Maarja rahvarõivad. Viin need Soome kaasa ja kavatsen neid igal pidulikul juhul kanda, kus olukord rahvarõivaid nõuab.

Mu tädipoeg on mulle nüüd venna eest ja ütlen temale alati, et ma tulen Kanadasse tema juurde oma „juuri" otsima."

Hugo Tammik tuli esimeseks

Eesti Jahtklubi Kanadas tähistas oma kümnendat aastapäeva

Laupäeval, 7. augustil kogunesid eesti purjesportlased Georgian Bay äärde, et ühiselt tähistada Eesti Jahtklubi Kanadas 10. aasta juubelit. Hommikul avati Hugo Rooneeme suvila maa-alal purje-päevad Eesti lipu heiskamisega ja ühislauluga. Kella 11-ks kogunesid jahid Collingwoodi sadamasse, kus võeti pardale külalised Torontost ja mujalt.

„Armaada" koosnes järgmistest purjejahtidest: „Kajak" — Paul Kriisa, „Helida" — Hugo Later, „Alona" — Kalju Pullerits, „Taali" — Hugo Rooneem, „Riff III" — Hugo Tammik, „Phoebe" — dr. Toming ja K. Pulleritsi mootorpaat, mis oli kasutada regati korraldajail Heino Kasakul ja Ilmar Martensil. Ilm oli soodne, palju päikest ja tuult, mis hiljem siiski nõrgenes.

Wasaga ranna lähedal paigutati jahid ankrusse. Sinna olid kogunenud ka Rein Kori ja hr. Kalm oma mootorpaatidega. Siin oli võimalus supelda ja ilusat päeva nautida. Mõne tunni pärast algas tagasisõit Collingwoodi, mis toimus regatina.

Esimesena läbistas finishi Hugo Tammiku „Riff III", teine Paul Kriisa „Kajak".

Õhtuks kogunesid purjetajad ja külalised Hugo Rooneeme suvila maa-alale. Siin toimus lipu langetamine. Sõna võttis Eesti Jahtklubi Georgian Bay osakonna esindajana Hugo Tammik. Ta meenutas esimest ühist purjetamist Torontos kümme aastat tagasi, millest võttis osa ligi 30 inimest kuue jahiga. 1980. aastast alates on korraldatud purje-päevad vaheldumisi Ontario järvel ja Georgian Bay'l. Kõneleja kriipsutas alla, et eriti meeldiv on näha eesti noorte hulgas levinenud purjespordi huvi, kelledest on välja selekteerunud häid purjetajaid. Ta tänas purje-päevadest osavõtjaid ja soovis kõigile head tuju.

Järgmisena võttis sõna Heino Kasak, andes üle regati võitjale Hugo Tammikule auhinna.

Hiljem oli õhtusöök Hugo Rooneeme suvila avaral maa-alal.

VABA EESTLANE
kaks korda nädalas

	Maksab Kanadas:	Väljaspool Kanadat
Aastas	**$45.—**	**$55.—**
Poolaastas	**$24.—**	**$29.—**
Veerandaastas	**$13.—**	**$15.—**

KIRIPOSTIGA + SAATEKULU

	Kanadas:		Väljaspool Kanadat:
aastas	**$49.—**	+ $39.—	$44.—
poolaastas	**$26.—**	+ $19.50	$22.—
veerandaastas	**$14.—**	+ $ 9.25	$11.—

VÄLJASPOOL KANADAT ja USA-d:

LENNUPOSTIGA aastas $49.—, poolaastas $26 ja veerandaastas $14.— + SAATEKULU — aastas $66.—, poolaastas $33.— ja veerandaastas $16.50

Aadressi muudatus 50 centi. Üksiknumbri hind 60 centi

Kanada aadressidele palume märkida „POSTAL CODE" ja USA aadressidele „ZIP CODE"

Pangatshekk või rahakaart kirjutada Free Estonian Publishers nimele.

Tellimine saata:

VABA EESTLANE

1955 Leslie St., Don Mills, Ont. M3B 2M3

Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiripostiga alates .....
..... 19..... Tellimise katteks lisan $..... sularaha / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saata ainult tähtkirjas).

Nimi .....

Aadress .....

IGAVESELE UNELE SUIKUNUD ARMAST EMA, VANAEMA, VANAVANAEMA JA ÄMMA

JENNY LUHT'I

(sünd. VÄÄR)

sündinud 2. juunil 1888 Valgutas
surnud 2. augustil 1982 Otepääl

mälestavad vaikses leinas

tütred ja väimehed
EHA KAUP Torontos
IRENE ja HEINRICH KRUSE Saksamaal
TIINA ja OLAF NIGGOL Inglismaal
lastelapsed
TIIU KAUP
KRISTI KAUP-VILU
KARIN HOLMES
Torontos
MARIANNE TIEDEMANN Saksamaal
ANDRES KUUSK Otepääl
lastelastelapsed
ANDRUS, TOOMAS, KERSTI KUUSK Otepääl
KALEV KAUP Torontos
MARC TIEDEMANN Saksamaal
sõber KARL VOLMER Torontos
SUGULASED ja SÕBRAD Eestis, Kanadas
Inglismaal, Austraalias ja Lõuna-Aafrikas

Hauas, mis kodumaa mullast,
Leiad rahu, väsind rändaja sa.
Elu polnud Sul pärlitest-kullast,
Kibuvitstega põimitud ta.

Kauaaegset sõpra ja endist töökaaslast

ELMAR PALMEOS't

surnud 19. augustil 1982 Saint John'is, N.B.

leinab

V. KUROL perega

4812 YONGE STREET
(Sheppardi lähedal) 221-1159
S. R. KANE
Funeral Directors
WILLOWDALE ONTARIO

LAHKUNUD ARMAST EMAKEST, ÄMMA, VANAEMA,
VANA-VANAEMA JA VANA-VANA-VANAEMA

EMILIE ROSALIE REPPO't

sündinud 31. jaanuaril 1879
surnud 23. augustil 1982 Torontos

leinavad kurbuses

LAINE ja VALENTIN Kanadas
LEIDA perekonnaga Saksamaal
SALME perekonnaga Eestis
HILDA perekonnaga Eestis

Puhka vaikses rahus!

ARMAST POEGA JA VENDA

LEMBIT PROOS'i

leinavad

ISA, EMA ja ÕDE perekonnaga

ARMAST ABIKAASAT JA ISA

LEMBIT PROOS'i

sündinud 1. aprillil 1927 Hiiumaal
surnud 18. augustil 1982 Torontos

leinavad kurbuses

ABIKAASA ja LAPSED

Puhka rahus!

ARMAST TÄDIMEEST

JOOSEP MÄNS'i

mälestavad kurbuses

ALBERTINE KASK perekonnaga
MEINHARD KUBJA abikaasaga

Puhka rahus
kodumaa mullas!

ARMAST SÕPRA

JULIUS PRUNSFELDT'i

mälestab leinas

ALFRED KUUSIK abikaasaga

Puhka rahus!

Kauaaegset head sõpra ja ristiisa

ELMAR PALMEOS't

sündinud 5. mail 1917 Viljandimaal
surnud 19. augustil 1982 Saint John'is, N.B.

leinavad kurbuses

RICHARD ja SALME VESI
VALTER ja AURORA PIIGLI
VALDUR ja LINDA RAUDJALG
ristitütar SIRJE TÕU perekonnaga

Armast sõpra

JULIUS PRUNSFELDT'i

mälestavad vaikses leinas

LINDA KIRS
ORVI MOKS poistega
HELJU ja AKSEL SALUMETS
HELGI ja ENDEL SOOARU

---

362 Danforth Ave.
Toronto, Ont.
M4K 1N8
GARDENIA
FLOWERS & GIFTS
Tel. 466-1951 või 466-1502
Värsked ja esmaklassilised lilled igaks sündmuseks.
Kunstlilleitöid kinkideks: ehted, merevaik, nahktööd, puunikerdused, keraamika.
Räägitakse eesti, läti ja inglise keelt.

Meie unustamata kallist vanaema ja vana-vanaema

EMILIE ROSALIE REPPO't

mälestavad leinas

ENE ja BRUCE
AULEID ja BRENDA
CARMEN
NATALIE
BLAIR

Armast tugulast ja sõpra

EDUARD KARUS't

sündinud 19. märtsil 1924 Saaremaal
surnud 16. juulil 1982 Stokholmis

mälestavad

KALJO ja AASA RAND
EDUARD ja MARIE HÖBE

Leinateateid

Inglismaal suri 13. märtsil Liisa Kikas, sündinud 5. juulil 1896 Eestis.

Austraalias suri 7. märtsil Juulie Reevits, neiuna Kangro, sündinud 1890 Eestis.

Melbourne'is, Austraalias, suri 25. aprillil jur. Felix Peterson, sündinud 27. augustil 1908 Eestis.

Sydneys, Austraalias, suri 22. aprillil Ferdinand Idnurm, sündinud 3. mail 1906 Tallinnas.

Eskilstunas suri 6. mail Marie Jaansoo, neiuna Grossfeldt, sündinud 24. novembril 1899 Kakumäel.

Stokholmis suri 29. aprillil Paul Pastak, sündinud 18. veebruaril 1905 Nõos.

New Yorgis suri 2. mail Anna Sperrling, sündinud 7. novembril 1889 Tartus.

Huntsvilles, Alabamas, suri 5. mail ins. Rudolf Teodor Ise, sündinud 24. jaanuaril 1892 St. Petersburgis.

Vancouveris suri 27. aprillil Arnold Pärn, sündinud 26. aprillil 1925.

Jõhvis suri 26. aprillil Linda Uustal, neiuna Niinepuu, sündinnud 15. veebruaril Kuremäel.

Melbourne'is, Austraalias, suri 26. aprillil Alide Sarapuu, sündinud 26. detsembril 1908 Pärnus.

Sydneys, Austraalias, suri 3. mail jurist Elmar Ujuk, sündinud 13. mail 1905 Tartus.

Sydneys, Austraalias, suri 4. mail Jaan Sinilaid, sündinud 9. detsembril 1907.

Kiviõlis suri 23. märtsil Tea Simm, neiuna Wurt, sündinud 21. oktoobril 1906 Tartus.

Van Nuys, Kal., suri 1. mail Ida Lina, sündinud 18. märtsil 1898 Tartus.

Crystal River'is, Fl. suri 11. mail Karl Saaret, sündinud 8. aprillil 1908 Tallinnas.

Wilmingtonis USA-s suri 31. mail Jaan Ilmar Rätsep, sündinud 4. nov. 1939 Petserist.

„Hõbejärve lained"

Praegu toimuval Hõbejärve laagril on oma ajakiri „Hõbejärve Lained", mille väljaandjaks on suurlaagri informatsiooniosakond. Toimetajaks on skm. Ervin Aleve, toimetusliikmed gdr. Ene Runge ja skm. Arni Käärid. Ajakirja kaanejoonise on kujundanud skm. Jaan Lepp, kasutades tänavust Hõbejärve Kotkajärvel 1982 embleemi.

Esimeses numbris on „Hõbejärve" vanema gdr. Alice Kullango, vanema skm. Ermi Soometi, juhi skm. Silver Kase ja TE Skaudisõprade Seltsi esimehe Lembit Pikkovi tervitused, Gunnar Mitti laagrilaul „Hõbejärve matkaja", lugu laagri eeltöödest „Nii see algas . . ." ja laagripaika tuvustav kirjutis „Ilus Kotkajärv". Lisaks juhiseid huviringist osavõtmiseks gaididele ja skautidele ning paar naljakat lugu skaudielust.

Seitsme Kunsti Nädalast osavõtjaid Seedrioru lauluväljakul. Foto: Vaba Eestlane

Tujuküllane Saare-Võru suvepäev

Laupäeval, 2. augustil korraldasid saarlased ja võrumaalased ühise suvelõpu väljasõidu kaunile Jõekäärule. Juba varakult olid kohal mõlema maakondliku organisatsiooni juhid, Saarlaste Ühingu esimees A. Käärid ja Võrumaalaste Seltsi abiesimees Salme Vesi. Hommikul oli ilm külm ja vihmane, mis korraldajate tuju rikkus, kuid lõunapaiku lükkas päike pilved Saare- ja Võrumaa suunas liikuma.

Kella kahe paiku oli siiski kohale tulnud arvukalt suvepäevalisi ja Eesti lipp heisati „Kaunistagem Eesti kojad" lauluhelide saatel.

Võrulaste „kuldsuu" A. Tuvikene luges lipuvande: „Kui teie hävitate meie keele, kui teie hävitate meie rahva, kivinegu vihm teie põldude kohal, kivist oras võrsugu kivist, kivist leib olgu teie laual, kivist muld teie jalgade all. Kivist taevas olgu teie üle. Meri muutugu kiviks, kiviks, nagu teie süda on kivist meie maa ja meie rahva vastu, kiviks, nagu teie süda on kivist meie Saaremaa ja meie Võrumaa vastu.

Aga Looja ise ole valvel ja vast saatuse tahtel tuleb veel kord aeg, mil suitseva tuha alt künname põllud Saaremaal, nurmed Võrumaal, kõikjal kodumaal oma isade talus.

Meie ühiseks usuks, lootuseks ja palveks kordsele vabaduse võidule, heiskame Saare-Võru suvepäeval meie sini-must valge Eesti lipu!"

Spordiväljakul algas Saare, Tartu ja Võru maakondade vaheline võrkpalli sõprusturnliir. Esimesena kohtusid Saaremaa ja Tartumaa, kus võitis Tartumaa 2:1. Järgmistena kohtusid Tartumaa ja Võrumaa, jällegi tulid võitjaks tartlased. Lõpptulemuseks oli: 1) Tartumaa, 2) Saaremaa ja 3) Võrumaa. Kuna see oli sõprusmäng ja meeskondades mängisid ka „välismaalased", siis arvati, et karikat sel aastal välja ei anta, küll aga järgmisel aastal.

Õhtul algas Jõekääru suvekodu peamaja saalides eeskavaline ja ametlik osa: öeldi üksteisele tervitussõnu, anti üle mälestusesemeid, oli orkestri- ja teisi ettekandeid.

Võrumaalaste seltsi abiesimees Salme Vesi andis Saarlaste Ühingu esimehele A. Käärid'ile üle nägusa meistritöö, miniatüürse purjepaadi,

mille purjedel oli tekst: „Su üle Jumal valvaku Saaremaa — Võrumaa", ja paadi serval „See lootsik tõi võrukõsõ Saaremaale 21. 08. 1982. SAAÕRU."

Salme Vesi pidas huumorikülluse tervituskõne, öeldes, et võrokõsil on tõeline heameel olla saarlaste seltsis, ega ei hooli isegi jutust, mis juba varakult ringi käis, kui räägiti erilisest sõprusest saarlaste-võrukõstõ vahel. Aga see ei ole tõesti nali, sest tänase ühise suurpäevaga on tekkinud uus rahvas, keda nimetatakse „SAAÕRU" rahvaks. Sellise uue, noore nime siinnitusvalud ja rõõmutuhinad olid väga lihtsad: võeti Saarest kolm esimest, Võrust kolm viimast lihtsat tähte, pandi omavahel kokku ja nii sündiski „SAAÕRU" suur, uus rahvas. Sellel värskel, noorel „SAAÕRU" rahval on juba oma ühine tööstus, kus tehakse odavaid merelemineku paate, võru keeles lootsikuid. Proovilootsik on valmis ja Salme Vesi ütles lootsikut üleandes: „Kallid saarlased, kui teie eales triivite selle lootsikuga Saaremaa vetes, siis ärge unustage, et ka meil Võrumaal on Vagula ja Tamula järved, laske oma lootsik ka seal vette, seal on väiksemad lained, täis maitsvaid kalu."

Saarlaste Ühingu poolt luges humoorika ja „vürtsiga" läbiimbutatud" kirja V. Musta. See oli kiri Sõrvest ja sõrverahva „keeles", mis oli ilma tõlgita raskesti arusaadav. Kiri rääkis sealsest elustolust, Liisust ja äpardusist ta autoga.

Peale ametliku osa algas rahvapillimeeste „SAA-ÕRU Moosekantide" kontsert O. Haameri juhatusel. Orkester mängis tuttavaid viise ja tantsulugusid. Saarlaste Ühingu esimees tutvustas mängijaid ja jagas kiitust võrumaalastele.

Orkestrijuht O. Haamer andis lühikese ülevaate orkestri saamisloost, mainides, et algul mängis üksinda, siis võttis teise manu, siis kolmanda jne., kuni saigi orkester valmis.

Kui päike oli loojangul langetati lipp ja järgnes suvepäeva viimane osa — tants — „Saa-õru moosekantide" ja külapillimeeste muusika saatel, mis kestis hilisõhtutundideni.

J. S-gi

Teadaanne

Rain Rebas, kunstiteadlane Rootsist, kes oli lektoriks SEITSME KUNSTI NÄDALAL, esitab 2 loengut Tartu College'i ruumides:

neljapäeval, 16. sept. kell 7.30 õ. „Michel Sittow, 15. sajandi maalikunstnik Tallinnast",

teisipäeval, 21. sept. 7.30 õhtul kunstinäitus Hermann Talviku graafikast ja loeng rootsi-eesti kunstnikest.

TEADAANNE LAULUVENDADELE

Toronto Eesti Meeskoori sügishooaja harjutused algavad teisipäeval, 7. septembril 1982 kell 19.30 AVAHARJUTUSE ja seltskondliku osaga. Uued liikmed teretulnud! Teisipäeval, 14. septembril 1982. a. kell 19.30 toimub koori korraline PEAKOOSOLEK, mis sel kevadel erakordselt tiheda tegevuse tõttu lükati sügisele. Käesolev teadaanne on kehtiv kutsena!

Torontos suri 103-aastane Emilie Rosalie Reppo

Torontos suri möödunud esmaspäeval 103-aastane Emilie Rosalie Reppo. Ta on sündinud Tartumaal, kust perekond sajandi vahetusel asus Tartusse. Ta abiellus seal saapakappluse omaniku Gustav Reppoga. Neil oli 8 last, kellest elavad veel neli tütart, üks neist Laine Kants Torontos. II maailmasõja ajal põgenes tütre ja tütretütrega Saksamaale, kust pääses väimehe V. Kantsi juurde Rootsi. Lahkusid sealt põgenikelaevaga „Victory" Kanadasse, kus on elanud üle 30 aasta oma tütre perekonnas. Ta harrastuseks oli lugemine, olles lastelastele heaks ning hoolitsevaks vanaemaks ning vanavanaemaks.

Statfordis esitatakse Peeter Tammearu Sinfonetta

Augusti lõpul esitatakse Stratfordis kammerorkestri kontserdil Peeter Tammearu helitöö Sinfonetta nr. 2.

Ärkamisaeg osutub huvitavaks

MÜ tegevus Boltoni laagris on paljupakkuv

BOLTON (VE) — MÜ tegevus Boltoni laagris läheb tõusva meeleolu tähe all. Eesti ärkamisaega käsitlev peateema osutub huvitavaks ja paljupakkuvaks, nagu selgus Toivo Rauna, R. Toi, ja T. Virkhausi loenguist. Loengute kõrval tegutsevad eesti keelerühmad, õppe- ja huviringid, mille töö algas esmaspäeval.

Teisipäeval olid MÜ's külalised Kodu-Eestist, etnograaf Ants Viires ja tema abikaasa graafik Evi Tihemets, kes viibivad Põhja-Ameerikas puhkusel. A. Viirese vend elab Montrealis. Külalised sisustasid omalt poolt MÜ teispäevast kava, milles tehti muudatus. A. Viires esitas improviseeritud ettekande eesti rahvakultuuri sidemeist ärkamisajaga. Evi Tihemets, kes on ka raamatuillustraator, esitas valiku kaasasolevaist graafilistest lehtedest ja eesti tänapäeva plakatikunstist koos omapoolsete huvitavate kommentaaridega. Õhtul tegi A. Viires teise ettekande eesti rahvapärastest puunõudest, kasutades selle juures illustratsioonidena Heino Jõe mõne aasta eesti peetud ettekande jooniseid. A. Viires on mitme etnograafilise raamatu autor ja praegu Eesti Teaduste Akadeemia ajaloo osakonna teaduslik töötaja. Huvitava faktina selgus, et ta on T. Virkhausiga sugulane — Viirese vanaema oli David Otto Virkhausi õde.

Esmaspäeval jätkas Toivo Raun oma teemat ärkamisajast, käsitledes eesti kultuuri arengut sel perioodil.

Samal pärastlõunal refereeris R. Toi diapositiive ja helisalvestusega illustreeritud ettekande „Esimese eesti laulupeo sotsioloogiline mõju eesti rahvale".

Sellel laulupeol tekkis Eesti hümn ja esitati laule, mis eestlaste tundeid puudutavad ka tänapäeval.

Teisipäeva hommikul oli T. Virkhausi referaat eesti esimesest pasunakoorist nn. Väägvere mängukoorist, mille asutajaks ja kauaaegseks juhatajaks oli tema vanaisa D.O. Virkhaus. Kodumaa külastamisel mõne aasta eest uuris helilooja T. Virkhaus vanaisa jälgi ja esitas neid MÜ kuulajaskonnale.

MÜ on nautinud ilusat ilma hoolimata ilmaennustusest.

Soomepoiste suvepäevad

Vaatamata jahedale hommikupoolikule kogunes Devils Elbow'i suusakuurorti koos perekondade ja sõpradega arvukas soomepoiste pere, et jatkata traditsiooniks kujunenud igasuvist kokkutulekut vanade sõjamälestuste meenutamiseks ja kestvate sõprussidemete värskendamiseks.

Devils Elbow suusakuurort — omanikud soomepoiss Mart Reigam ja kauaaegne soomepoiste sõber Wilfrid Holmberg — on paljudele tuttav ainult valges talveriides. Aga ta pakub silmale ka nauditavat suveilu roheliste mäenõlvade ja metsatukkadega. Viimasel aastakümnel on ta olnud igal suvel külalislahke soomepoiste võõrustaja.

Ka möödunud laupäeval toimus tänavune suvepäev. Kell 12.00 heisati lipuvardasse sini-must-valge ja sellega oli päev ametlikult avatud.

Päeva sisuks kujunesid kombineeritud laskevõistlused, mis koosnesid granaadiheidetest, jooksust ja laskmisest, Devils Elbow poolt väljapandud karikale.

Võistlus kujunes vägagi tasavägiseks:

1. Ülo Saar 111 punkti, 2. Johannes Vihma 108, 3. Mart Reigam 106, 4. Paul Toomsalu 104 ja 5. Erik Rämmeld 104. Väljaspool võistlust saavutas Arvi Tinits (Kork) 113 punkti.

Püstolilaskmises kujunesid tagajärjed järgmiseks:

1. Erik Rämmeldt 44 punkti (võites rändkarika teistkordselt). 2. Uno Limit 38, 3. Johannes Vihma 35, 4. Erald Paemurd 31 ja 5. Bernhard Lõbu 21.

Siinjuures peab märkima, et laskmine toimus väikekaliibrilise püssi 50 meetri märklehte.

Laskmisega katsusid õnne ka naissoost „soomepoisid" (lotad), kelledest parimaiks osutusid Erna Tigane, Renate Marten ja Leili Saar.

Pärast võistlusi toimus koosviibimine, kus klubi esimees Edgar Marten tervitas külalisi, andis üle võitjaile auhinnad, tänas pererahvast külalislahkuse eest ja soovis jällenägemist suvel 1983. Hilisemat aega kasutati saunaskäimiseks. Ühiste laulude ja mälestuste meenutamisega lõppes õnnestunud koosviibimine hilisõhtul.

Anname edasi laskevõistlustel abistajale, peakohtunikule ja varustajale Arvi Tinits'ile siinjuures Soomepoiste Klubi Torontos südamliku tänu.

em.

JAAN ALMER
KATUSETÖÖD
Tel. 293-2128
Teeme uusi ja parandame vanu nii linnas kui ka suvilates.

OPTICAL STUDIO Ltd.
R. SCHMID, saksa optik
Suur valik euroopa prilliraame: Zeiss, Rodenstock, Metzler. Spetsialiseerunud contact lenside alal.
1586 BLOOR ST. W. 4 tähev läänе pool Dundas'e subway'd
Tel. 535-6252

VAIPADE & MÖÖBLI PUHASTUS
auruga „steamcleaning"
HEL. ERIK LOKBIK 447-8624

SANDOWN GARAGE
2312 Kingston Rd., Scarboro, M1N 1T9
KÕIK AUTOPARANDUSED SOODSALT
PRUUGITUD AUTODE MÜÜK ja OST
Omanik HENRY (Heikki) MUURINEN
Tel. 265-1713

KÕIKIDEKS KINDLUSTUSTEKS
H. LATER & CO. Ltd.
"INSURANCE"
1482 Bathurst St., 4 kord (Bathurst—St. Clair)
Telefon kontoris 653-7815 ja 653-7816

ÕLI- ja GAASIKÜTETE puhastus ja parandus
I. Tihane, tel. 447-9745

Pick your own apples
at
Pine Farms Orchard, King
- Hours: Weekends & Holidays 9 a.m.—sundown Weekdays: — By appointment.
- Apples within the reach of everyone
- No ladders (ful sized apples from pint sized trees)
- Melba apples picking immediately, Wealthy September 4 to 18. McIntosh, Cortland, Spartan apples ready September 11 to Oct. 3.
- For more information call:

King 833-5459, 833-6698

Hwy 400 north to King—Nobleton Cloverleaf. Turn east to first lights and turn north on Jane St. and proceed 4 km and then you see the apple signs. Turn east at Jane and Green Lane as directed.

ELEKTRIK
Sisseseaded, muendused ja parandused elumajades või ettevõtetes.
Halling 762-9190
Litsents nr. E 1044

Eestlaste poolt eelistatud ja traditsiooniliseks kujunenud
MATUSEMAJA
Matusemaja on üle 115. aasta teeninud Metropolitan Torontot sama perekonna poolt väljakujunenud traditsioonidega. Moderniseeritud avarad ruumid, kvalifitseeritud personal ja küllaldaselt parkimiseruumi.
Väärikas teenimine
ROSAR-MORRISON FUNERAL HOMES LTD.
T. L. MORRISON — Funeral Director
467 Sherbourne St., Toronto, Ont. M4X 1K5
Telefon 924-1408

OLD MILL TAILORS
7 RIVERVIEW GARDENS, TORONTO
(1 plokk läänepool Jane'i, Bloori lähedal)
TEL. 769-9535
DAAMIDELE ja HÄRRADELE ÕMBLEMINE TELLIMISTE JÄRGI
RUDY SCHNEIDER

Läti äri
DOWNTOWN WOOLS ARTS & CRAFTS
9 Queen St. E. Toronto — Tel. 368-5011
Meil on rikkalikus valikus importeeritud lõngu. Sobivad varrastel ja kangastelgedel kudumiseks, põimimiseks, heegeldamiseks, tikkimiseks ja sõlmimiseks (macrame). ★ SKANDINAAVIAST HUVITAVAID MATERJALE KÄSITÖÖKS MUSTRIGA ★ Kanvaa mitmes värvis — SOODSAD HINNAD. Avatud: esmasp.—kolmap. 9—6, neljap., reedel 9—8, laup. 9.30—4. Meie teine äri: 674 Broadview Ave. Tor. Tel. 469-2005, kell 3—5 p.l.

SPORT

Jõekääru noorus spordiradadel

Viimane nädal Jõekääru Lastesuvekodus kulges spordirajal, ujulas ja laskerajal. Ilusad ilmad võimaldasid saavutada võrdlemisi häid tagajärgi, võistlused olid pinevad ja iga võistleja andis võistlusel oma parima. Võistlusi jälgides tuleb avaldada tunnustust Jõekääru juhtkonnale, et Jõekääru Lastesuvekodu ei paku lastele üksnes puhkust, vaid siin on tegemist teadliku kehalise kasvatusega.

POISTE TAGAJÄRJED:

Kõrgus

15—16 a. 1. T. Andra 1.32.

13—14 a. 1. A. Mell 1.30, 2. Küng, 1.24, 3. I. Lusik 1.22.

11—12 a. 1. K. Wallner 1.18, 2. A. Nurm 1.10, 3. E. Linask 1.05.

9—10 a. 1. K. Wallner 0.90, 2. A. Voitk 0.85, 3. P. McConnon.

Kaugus

15—16 a. 1. T. Andra 3.71.

13—14 a. 1. H. Vasila 3.94, 2. R. Lomax 3.87, 3. E. Valter 3.76.

11—12 a. 1. K. Wallner 3.52, 2. E. Silmberg 3.24, 3. M. Silmberg 3.18.

9—10 a. 1. K. Wallner 3.17, 2. R. Hiir 2.82, 3. A. Voitk 2.38.

Ketas

15—16 a. 1. T. Andra 14.55.

13—14 a. 1. H. Vasila 17.68, 2. A. Küng 17.42, 3. A. Nurm 15.50.

11—12 a. 1. E. Linask 15.38, 2. K. Wallner 14.25, 3. P. Roose 13.28.

9—10 a. 1. R. Hiir 12.35, 2. M. Matsoo 9.74, 3. K. Wallner 9.22.

Kuul

15—16 a. 1. T. Andra 9.55.

13—14 a. 1. H. Vasila 9.60, 2. A. Nurm 9.23, 3. I. Lusik 7.23.

11—12 a. 1. A. Nurm 9.20, 2. M. Silmberg 7.10, 3. E. Linask 6.60.

9—10 a. 1. K. Wallner 5.50, 2. R. Hiir 4.50.

Oda

13—14 a. 1. A. Nurm 23.62, 2. A. Mell 22.80, 3. A. Küng 19.47.

Pesapall

11—12 a. 1. A. Nurm 38,53, 2. E. Linask 37.98, 3. M. Silmberg 34,91.

9—10 a. 1. R. Hiir 34.91, 2. K. Wallner 29.33, 3. A. Voitk 28.82.

JOOKSUD:

60 m.

15—16 a. 1. T. Andra 9,4.

13—14 a. 1. H. Vasila 8,8, 2. A. Küng 9,8, 3. A. Nurm 10,0.

11—12 a. 1. E. Silmberg 9,9, 2. M. Silmberg 10,0, 3. E. Linask 10,5.

9—10 a. 1. K. Wallner 10,0, 2. R. Hiir 10,5, 3. P. McConnon 11,2.

100 m.

15—16 a. T. Andra 14,8.

13—14 a. 1. H. Vasila 14,4, 2. A. Küng 15,9, 3. I. Linask 16,0.

11—12 a. 1. E. Silmberg 16,1, 2. E. Linask 16,4, 3. M. Silmberg 16,6.

9—10 a. 1. R. Hiir 16,7, 2. K. Wallner 17,4, 3. P. McConnor 18,6.

200 m.

15—16 a. 1. T. Andra 30,0.

13—14 a. 1. A. Mell 31,4, 2. J. Taagepera 31,5, 3. A. Küng 32,6.

11—12 a. 1. E. Linask 33,7.

9—10 a. 1. R. Hiir 36,9, 2. P. McConnon 37,3, 3. K. Wallner 38,6.

400 m.

13—14 a. 1. A. Mell 1.10,6, 2. J. Taagepera 1.16,6, 3. A. Küng 1.15,7.

11—12 a. 1. E. Linask 1.22,7.

9—10 a. L. P. McConnon 1.25,7, 2. R. Hiir 1.34,0, 3. K. Wallner 1.37,5.

1000 m.

13—14 a. 1. E. Valter 3.25,0, 2. A. Küng 3.27,0.

11—12 a. 1. E. Linask 4.06,0, 2. P. Roose 4.42,0.

1500 m.

15—16 a. 1. T. Andra 6.17,5.

13—14 a. 1. A. Küng, 5.46,0; 2. E. Valter 6.28,0,

11—12 a. 1. E. Linask 6.31,0.

9—10 a. 1. T. McConnon 6.09,0.

5000 m.

13—14 a. 1. A. Küng 21.04,8, 2. E. Valter 22.59,0.

11—12 a. 1. P. Roose 30.38,8.

110 m. tõkkejooks

15—16 a. 1. T. Andra 20.5.

11—12 a. 1. E. Linask 24.5.

9—10 a. 1. P. McConnon 24.6.

Kogu suvekodu kestvusel parimaks ujujaks tunnistatud Linda Varve koos oma paljude auhindadega. Foto: J. Säägi

TÜDRUKUTE TAGAJÄRJED:

Kõrgus

13—14 a. 1. L. Varve 1.24, 2. P. Metsala 1.20, 3. U. Voitk 1.10.

11—12 a. 1. L. Lukas 1.00, 2. L. Novek 0.95.

9—10 a. 1. K. Puhm 0.95, A. Ruberg 0.95, 2. M. Linask ja B. Veenpere 0.92, 3. K. Nõu 0.90.

Kaugus

15—16 a. 1. M. Palumäe 2.94, 2. T. Kiudorf 2.93.

13—14 a. 1. L. Varve 3.70, 2. S. Matsoo 2.93, 3. U. Voitk 2.23.

11—12 a. 1. L. Lukas 3.30, 2. E. Verret 3.16, 3. K. Verret 2.98.

9—10 a. 1. A. Ruberg 2.84, 2. K. Puhm 2.63, 3. M. Linask 2.38.

Ketas

15—16 a. 1. T. Kiudorf 19.67, 2. M. Palumäe 13,42.

13—14 a. 1. L. Varve 20.71, 2. R. Küng 20.24, 3. S. Matsoo 17.05.

11—12 a. 1. L. Soots 14.43, 2. L. Lukas 13.22, 3. L. Novek 11.62.

9—10 a. 1. M. Linask 8.06, 2. K. Puhm 6.68.

Kuul

15—16 a. 1. T. Kiudorf 7.80, 2. M. Palumäe 6.55.

13—14 a. 1. L. Varve 9.00, 2. V. Reinsalu 8.90, 3. U. Voitk 7.30.

11—12 a. 1. M. Roose 6.50, 2. L. Novek 6.15, 3. L. Soots 6.00.

9—10 a. 1. L. Kalvik 3.40.

Oda

15—16 a. 1. T. Kiudorf 11.50, 2. M. Palumäe 11.20.

13—14 a. 1. R. Küng 14.26, 2. V. Reinsalu 13.90, 3. L. Varve 12.93.

Pesapall:

11—12 a. 1. K. Verret 24.08, 2. L. Lukas 23.46, 3. L. Soots 22.31.

9—10 a. 1. A. Ruberg 20.13, 2. B. Veenpere 17.64, 3. M. Linask 16.00.

JOOKSUD:

60 m.

15—16 a. 1. T. Kiudorf 10,0, 2. M. Palumäe 10,3.

13—14 a. 1. L. Voitk 9,0, 2. S. Matsoo 9,5, 3. U. Voitk 9,9.

11—12 a. 1. M. Roose 10,2, 2. L. Lukas 10,4, 3. E. Verret 10,6.

9—10 a. 1. K. Puhm 10,4, 2. B. Veenpere 10,5, 3. A. Ruberg 10,68.

100 m.

15—16 a. 1. T. Kiudorf 16,9, 2. M. Palumäe 17,2.

13—14 a. 1. L. Varve 15,0, 2. S. Matsoo 15,4, 3. L. Norheim 16,4.

11—12 a. 1. M. Roose 16,7, 2. E. Verret 17,0, 3. L. Novek 17,4.

9—10 a. 1. K. Puhm 17,0, 2. B. Veenpere 18,8, 3. A. Ruberg 10,0.

200 m.

15—16 a. 1. M. Palumäe 37,9.

13—14 a. 1. L. Varve 32.4, 2. U. Voitk 35.8.

11—12 a. 1. M. Roose 34.0.

9—10 a. 1. K. Puhm 37.5, 2. B. Veenpere 38.0, 3. M. Linask 39.6.

400 m.

13—14 a. 1. L. Varve 1.20,5, 2. U. Voitk 1.22,8, 3. T. Pihl 1.23,0.

9—10 a. 1. K. Puhm 1.35,6, 2. M. Linask 1.39,8, 3. B. Veenpere 1.40,0.

800 m.

13—14 a. 1. L. Varve 3.03,2, 2. L. Norheim 3.09,1. 3. T. Pihl 5.11,6.

1000 m.

13—14 a. 1. L. Varve 4,12,0, 2. M. Van der Veen 4.27,0.

9—10 a. 1. L. Lukas 4.30,0.

1500 m.

13—14 a. 1. L. Varve 6.32,0.

5000 m.

13—14 a. 1. U. Voitk 30.19,8.

110 m tõkkejooks

13—14 a. 1. L. Varve 21,3, 2. L. Norheim 24,6.

11—12 a. 1. M. Roose 24,9.

J. Sgi

RISTSÕNA NR. 1114

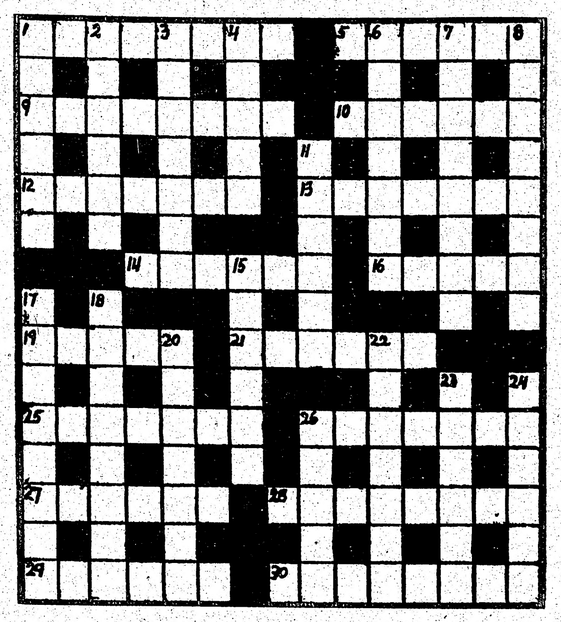

Põikread: 1. Paguluses surnud Muistne Eesti meekond, 15. Kaeesti kirjanik, 5. Tegelane O. Lutsu populaarses noorsooraamatus, 9. Kõrbeala Lõuna-Aafrikas, 10. Jõulude-eelne aeg, 12. Soome-eesti naiskirjanik, eesnime esitäht ja nimi, 13. Saar Hiiumaa rannikul, 14. Türgi pealinn, 16. Kahtlus, kahtlema — inglise keeles, 19. Nimekas helilooja okup. Eestis, 21. Kilos on tuhat ...., 25. Siberi põlisrahva liige, 26. Soome maakond, 27. Alguses, kõige enne, 28. Ühiskonna algrakuke, 29. ... kantakse pükste ülalhoidmiseks, 30. Vana Testamendi prohvet.

Püstread: 1. Pinna mõõtühik, 2. Äsja maailmarekordi püstitanud soome-eesti naissportlane, 3. Erirong teatud transpordiks, eriti sõjaväe, 4. Serv, ääretükk, 6. Värsked teated või sõnumid, 7. Teatud ajaks saadud, mitte omandatud, 8. Vana-Rooma aristokraat, 11. Põhjaliku inventuuri. Leidsime invetariraamatu ja muuseumi kogude juurdekasvu-päeviku järgi kõik esemed ja kogud alles olevat. Nimekirjas oli käsitöid (tekstiil, puu, savi, metall jne.) 1838 numbrit ehk 2791 üksikeset; käsitöö mustrilappe ja — proove — 231 kogu ehk 2559 üksikproovi; fotosid ja diapositiive käsitöödest — 24 kogu ehk 887 üksikvõtet; tabeleid, loosungeid jne. eelmistelt näitustelt — 44 numbrit ehk 102 üksikeset. Raamatukogus oli raamatuid käsitöö mitmesugustelt erialadelt — 378 köidet ja ajakirju — 587 vihku. Eraldi olid seal veel endise Eesti Kodutööstuse Edendamise Keskseltsi kirjastuse väljaantud „Vaibakirju" (Tallinn, 1931. a.) — 381 eksemplari; E. Kodut. Ed. Keskseltsi toimetused II (Tallinn, 1931. a.) — 387 eks.; ajakiri „Kodutööstuse" üksiknumbreid a. a. 1938 — 1940 — 12052 eks.; ja ajakiri „Kodutööstuse" klisheesid — 111.

RISTSÕNA Nr. 1113 LAHENDUS

Põikread: 4. Kohus, 7. Järvi, 9. Lebav, 11. Laat, 12. Glen, 13. Viir, 14. Beirut, 16. Keset, 17. Isik, 18. Sirel, 20. Esto, 23. Oskus, 26. Torino, 29. Neid, 30. Maie, 31. Oder, 32. Padre, 33. Loksa, 34. Immen.

Püstread: 1. Toit, 2. Julge, 3. Välis, 4. Kvarts, 5. Seli, 6. Vanus, 8. Raie, 10. Beri, 13. Verst, 14. Büroo, 15. Tibud, 19. London 21. Tomat, 22. Orad, 24. Seek, 25. Kirss, 27. Iiri, 28. Neeme, 31. Olev.

Tiiu Kadak

Märkmeid Käsitöö Muuseumist

6.

Pilt oli masendav. Kogu meie elu oli nüüd nii hale ja kurb, et toetasin oma pea sinnasamasse sigade kõrvale aia peale ja puhkesin nutma. Aga keda see nutt aitab! Ja samas jooksin ruttu veelkord vaatama, ja ennäe, seal oligi väike kapsamaa! Tõmbasin kähku kolmneli pead üles ja viisin ka need sigadele ette. Siis ise ruttu minema. Sama teed mööda, kust ma olin tulnudki.

Aga piima-talu kohale jõudes püüdsin sealt hästi kaugelt mööda minna. Kuid seda nähes pistis perenaine ise minu poole jooksma ja mulle rätiga lehvitama, et tulgu ma neile tagasi, neil olla siiski minu jaoks pisut piima . . . Oligi, ja selle kõrvale ka nii palju sooja usaldust, et ärgu ma selle lähedase väikese metsa peale mitte mõtelgugi vaid tulgu ja peitku me mõlemad end õhtu eel nende nisupõldu, kust peremees pidi meid pimeduse tulles omale järele võtma ja siit umbes 3 km emalolevasse suurde metsa viima, kus pidi olema juba hea hulk Eestit vabatada soovivaid metsavendi ees.

Nii ka tegime ja metsa me jõudsime, kust umbes nädala pärast käis üle kibe, kuid õnneks vaid tunni kestnud lahing taganevate venelaste ja pealetungivate sakslaste vahel. Meie metsavendadest ei jäänud sinna maha mitte ühtegi, kuid metsaservas leidsime järgmisel hommikul kaks rutuga kaetud vene sõduri hauda, mis olid nii madalad, et muldasängitatute varbadki ulatusid nende kehvadest jalarättidest välja.

Nüüd oli meil jälle käes uus ajajärk, aga seekord koos sakslastega.

Tallinn oli veel langemata, aga Tartu oli juba mõnda aega olnud sakslaste ülemvalitsuse all. Nüüd, kasutades tekkinud olukorda, soovisin väga kuulda ja näha, kuidas olid lood kõigepealt mu emaga ja õega ja õe perekonnaga Tartus. Asusimegi siis jalgsi sinnapoole astuma, kuna rongid veel ei liikunud ja bussid ei sõitnud. Kuid me ei jõudnudki kaugemale kui Põltsamaale. Sealt meid, kui ilma saksa dokumentideta isikuid, enam edasi ei lastud.

Asusime siis Tallinna poole tagasi astuma, kuigi mu jalad olid pikast matkast juba väga väsinud. Aga õnneks juhtusime küüti palu-ma väga sõbralikelt saksa sõdureilt, veoautojuhtidelt, kes olidki teel Tallinnasse. Ja ennäe! Selleks ajaks, kui jõudsime tagasi Tallinna väravasse, oligi linn sakslaste poolt juba vallutatud. Kuid nüüd olid linna ääremail olnud venelaste okastraatidest ja raudpoltidest ehitatud tõkked kõik puruks löödud ja saksa tankidega üle sõidetud. Nende ümber lamas maas hulk vene sõdurite laipu ja kesklinnast paistis veel mitmelt poolt tõusvat suitsusambaid.

Meie sakslastest sõdurid, autojuhid, lasid ettevaatusest meid — kui eraisikuid — juba Tartu maanteele sissesõidul oma autost maha. Olime neile väga tänulikud kiüdi eest ja üliväga rõõmsad, kuna me ei olnud näinudki eriti silmahakkavaid purustusi linnas. Ega märganud neid eeski palju olevat. Eriti südantülendav oli jõuda jälle Vabadusväljakule: kõik hooned ümberringi terved! Ka see maja Harju tänava nurga peal, Käsitöö Muuseum! Loodetavasti oli seal seeski kõik alles ja terve. Kahju ainult, et mul ei olnud võtit kaasas, oleks tahtnud nii väga kohe minna sisse vaatama!

Kõndisime sealt parimate lootustega mööda ja üles Harjumäkke, kus oma suureks rõõmuks nägime Pika Hermanni tipus uue võõra lipu kõrval ka jälle meie oma Eesti sini-must-valget lehvimas. Hurraa! Ja kui Ao tänavale jõudes leidsime oma korterigi tervena ja puutumatuna, oli rõõm nii suur, et nagu ei julgenud seda kõike enam omaks-ki võtta. Jah, meil oli läinud tõesti vägagi hästi, mille eest pidime olema ülimalt tänulikud. Aga me ei tohtinud unustada neid, kellele ei olnud antud nii palju õnne, eriti veel neid, keda nüüd enam ei olnudki. . .

Järgmisel hommikul oli minu esimene käik kohe muuseumi. Oli suur rõõm sealgi kõik ees leida just nii, nagu ma olin selle sinna jätnud. Kuid oli kurb ja ängistav kuulda, et mitmeid selle asutuse loojaist ja ülesehitajaist ei olnud enam elavate hulgas. Just see, tundsin, oli nüüd mullegi suureks kohustuseks. Asusingi siis sellele muuseumile ja ka enesele ruttu uut peremeest otsima. Magister Eerik Laidi abiga sai see kõrge peremehe — Eesti Omavalitsuse Haridusdirektooriumi.

Kuna ma oma hariduskäigu ja senise töö aruandes nimetasin Kodumajanduskojast kirjutades väga lugupidavalt selle asutuse looja ja esinaise Linda Eenpalu nime, kelle abikaasa peaministriks olemise ajal meie nüüdne värske Saksamaalt tulnud Omavalitsuse juht, dr. H. Mäe, oli pidanud poliitilistel põhjustel kannatama ja vist kogun vanglas olema, siis ei soovinud uus riigitegelane mind üldse mitte näha, vaid vallandas mind sealsamas otse päevapealt. Kuna tal omal ei olnud teada kedagi, keda minu asemele uueks muuseumi juhatajaks kutsuda, ja kuna ka Eerik Laid seekord vaid abitult käsi laiutas, siis pidin ma ise enne lahkumist enesele ka järeltulija leidma.

See läks õnneks vägagi lihtsalt. Olin vaevalt päev või par hiljem Kultase kohvikus oma vallandamisloo ja sellest tekkinud probleemi jutustanud ühele endisele Tallinna Naisklubi liikmele, Helmi Jansenile, kui see juba soovitaski mulle hea järeltulija — Tooni Pukitsa Tartust. Tundsin seda prouat väga hästi ja teadsin, et ta ei olnud mitte ainult hea käsitöö spetsialist, vaid ka hea eesti rahvakunsti tundja, hea ja sõbralik nõuandja ja õpetaja kõigile käsitööd õppida-soovijaile. Viimati oli ta Tartus töötanud sealse Naisseltsi ilusas käsitööäris, mis oli asunud peaaegu otse Raekoja taga. Kuid kuna Tartu vallutamisel mitte üksi see äri, vaid ka Tooni Pukitsa kodu olid põlema pommitatud, oli ta nüüd oma pisku järele jäänud varaga õe juurde Tallinnasse tulnud ja otsis siin just parajasti uut töökohta.

Tegime Tooni Pukitsaga muuseumis kõigepealt ühe põhjaliku inventuuri. Leidsime invetariraamatu ja muuseumi kogude juurdekasvu-päeviku järgi kõik esemed ja kogud alles olevat. Nimekirjas oli käsitöid (tekstiil, puu, savi, metall jne.) 1838 numbrit ehk 2791 üksikeset; käsitöö mustrilappe ja — proove — 231 kogu ehk 2559 üksikproovi; fotosid ja diapositiive käsitöödest — 24 kogu ehk 887 üksikvõtet; tabeleid, loosungeid jne. eelmistelt näitustelt — 44 numbrit ehk 102 üksikeset. Raamatukogus oli raamatuid käsitöö mitmesugustelt erialadelt — 378 köidet ja ajakirju — 587 vihku. Eraldi olid seal veel endise Eesti Kodutööstuse Edendamise Keskseltsi kirjastuse väljaantud „Vaibakirju" (Tallinn, 1931. a.) — 381 eksemplari; E. Kodut. Ed. Keskseltsi toimetused II (Tallinn, 1931. a.) — 387 eks.; ajakiri „Kodutööstuse" üksiknumbreid a. a. 1938 — 1940 — 12052 eks.; ja ajakiri „Kodutööstuse" klisheesid — 111.

Peale selle kontrollisime üle ka kogu mööbli, millesse kuulus laudu ja toole, muuseumiesemete ja raamatukogu kappe ja riiuleid, lampe, aknaeesriideid ja koguni rauast taotud aknatrellised, triikmasin, kirjutusmasin, elektri-veekeetja, käterätte ja muud taolist. Kõige selle varanduse ülelugemiseks kulus meil kogu nädal, mille lõpus me siis koostasime ka kirjaliku aruande, millest üks eksemplar läks Eesti Omavalitsuse Haridusdirektooriumile, üks jäi muuseumile ja ühe sain mina. See on mul alles ja selle lõppu olen enne oma nime — kui üleandja — veel kirjutanud:

„Kuna muuseum kommunistide ajal ei pidanud kannatama ei evakueerimise ega muude varanduse kaotuste all, siis ei ole siinjuures esitada mingit puuduvate varade nimestikku. Samuti langevad ära ka kohustuste ja varaliste õiguste nimestikkude esitamine, kuna muuseum kommunistide ajal ei sidunud ennast mingite kohustustega, ega omanud ei siis, ei ka praegu mingeid varalisi õigusi rohkem, kui vaid ülemal loetletud esemete peale."

Muuseumi üleandmise järele jäin koju ega läinudki enam kusagilt mujalt uut tööd otsima. Muuseum jäi esialgu ka seekord avamata, kuna ka Tooni Pukits soovis ühteteist ümberkorraldada. Kõigepealt need endise O. Ü. Kodukäsitöö kangasteljed, villapallid ja muu nende ruumidesse tagasi toimetada. Kuid ka tema ei jõudnud sellega veel kuigi kaugele, kui tuli Haridusministeeriumilt korraldus liita muuseum Narva maanteel nr. 1 asunud Tallinna Eesti Kunstimuuseumiga, missugune asutus koos Käsitöö Muuseumiga tollel hirmsal Tallinna pommitamise ööl, 9. märtsil 1944. a., maha põles. Nägin seda Tallinna põlemist Helsingi rannalt, kuhu tulekahju paistis otse hirmuäratavalt kätte. Aga et selles tulemeres ka Käsitöö Muuseum otsa sai, sellest kuulsin alles hiljem.

Jah, ilus ja küllaltki ülevaatlik olnuks muuseum ka sellisena, ja seepärast tundsin tema hävingust suurt kahju. Aga, ega lootust ei tohi jätta, sest „ei ole kunagi, et ei ole kuidagi", ütles Johannesburgis keegi alati optimistlik mees. Ja tõepoolest: elame, näeme, töötame ja kui ette võtame, kogume ja loome jälle!

Toronto, dets. 1981.

ADVOKAADID

ADO PARK, Q.C.
HETHERINGTON, FALLIS & PARK
Advokaadid-notarid
365 Bay St., Suite 401. 363-4451
Õhtuti 447-2017 või 929-3425

TÕNU TOOME
B.A.Sc., LL.B.
ADVOKAAT — NOTAR
Yorkdale Place, 1 Yorkdale Road, Suite 207
Toronto, Ont. M6A 3A1
Telefon 781-5556, 789-7579, kodus 489-6709

ENN ALFRED
ADVOKAAT-NOTAR
Room 1002, Royal Trust Tower
Toronto Dominion Centre
Postiaadress: P.O. 326, Toronto Ont. (Bay & King) M5K 1K7
Telefon: 869-1777
24-tundi telefoni valveteenistus

TED ROLAND LAAN
advokaat-notar
133 Richmond St. W., Ste 705
Toronto, M5H 2L3
Tel. 364-7072

JOHN E. SOOSAAR, C. A.
Chartered Accountant
55 University Ave., Ste. 600
Tel. 862-7115
Toronto, Ont. M5J 2H7

ARSTID

LEO KANN, D.C.
DOCTOR OF CHIROPRACTIC
212 Dinnick Cr.
Tel. 489-0562

VABA EESTLANE
TOIMETUS JA TALITUS
avatud esmaspäevast reedeni kella 9—3-ni
Telefonid: toimetus 444-4823
talitus 444-4832
Kuulutusi võetakse vastu:
Toimetaja kodus väljaspool tööaega:
Hannes Oja 481-5316
nädala esimesse ajalehte kuni esmasp. homm. kella 11-ni ja nädala teise ajalehte kuni kolmap. homm. kella 11-ni.
KUULUTAMINE VABA EESTLASES
on tasuv ajalehe laialdase leviku tõttu.
üks toll ühel veerul $4.25
esiküljel ..... $5.—
tagaküljel $4.50
Kuulutuste hinnad:
KUULUTUSI VÕTAVAD VASTU:
1. Vaba Eestlase talitus
1955 Leslie St.
Don Mills, Ont.
M3B 2M3
Talitus väljaspool tööaega:
Helmi Liivandi 251-6495
2. Mrs. Lelda Marley
Postiaadress:
9 Parravano Ct.
Willowdale, Ont. M2R 3S8
Telefon: 223-0080

Toronto sadamas järvesõitudeks väljaüüritav laev „Torontonian", millega Eesti Majandusklubi Kanadas korraldas väljesõidu õhtusele järvele. Foto: Vaba Eestlane

Ühendriikide ülikool tutvustab Balti näitekirjandust

Kolm köidet eesti, läti ja leedu näidendeid ning bibliograafiline kapitaalteos Balti näitekirjanduse üle

Laiemale avalikkusele teadmatult on Ühendriikides Carbondale'is asuva Lõuna Illinoisi Ülikooli draamaosakonna poolt juba mõnda aastat tutvustatud inglise keelt kõnelevale maailmale eesti, läti ja leedu näitekirjandust. Selle projekti algatajaks ja juhatajaks on lätlasest teatriteadlane ja näitekirjanik dr. Alfreds Straumanis, kes töötab nimetatud ülikooli juures korralise professorina. Seni on ilmunud tema toimetusel ja Ühendriikide valitsuse etniliste kultuuride säilitamise sihtkapitali toetusel kaks mahukat köidet balti näitekirjandust ja kolmas ilmub enne käesoleva aasta lõppu. Suurema kapitaalteosena ilmus mõni aeg tagasi enam kui 700-leheküljeline balti näitekirjanduse bibliograafia ja käsiraamat.

ESIMENE KÖIDE

Esimene köide balti näidendeid ilmus 1977. a. pealkirja all „Confrontations with Tyranny" — „Kokkupõrge türanniaga"— mis sisaldab kuus näidendit — kolm kirjutatud paguluses ja kolm kommunistliku korra all Eestis, Lätis ja Leedus. Eesti näidenditest on selles valimikus Paul Eerik Rummo „Cinderilla Game" — „Tuhkatriinumäng" Andres Männiku ja Mardi Valgemäe tõlkes ning viimatinimetatu eessõnaga ja Enn Vetemaa „Illuminations" — „Illuminatsioonid", mille tõlkis inglise keelde George Kurman. Ka seda tutvustab dr. Mardi Valgemäe. Leedu näidendeid esindavad avaköites Algirdas Landsbergise „Five Posts in a Market Place" — „Viis posti turuväljakul", mille omal ajal lavastas Torontos ka Rein Andre oma „New Canadian Theatre'iga" ja Antanas Skema „The Awakening", mida mängiti möödunud sügisel Balti draamasümpoosioni ajal Torontos. Samuti on kogus kaks läti näidendit: Martins Zivertsi „Mad Christopher, Mad" ja Gunars Priede „The Blue One". Valiku temaatiliseks ühendnimetajaks on — nagu pealkirjastki ilmneb — kokkupõrge mitmesuguste türannia vormidega, mida kõik näidendid ühel või teisel viisil käsitlevad.

TEINE KÖIDE

Antoloogia teine köide ilmus kaks aastat hiljem ja kõik selles avaldatud balti näidendid kasutavad folkloorimotiive. Pealkirjaks on „The Golden Steed" — „Kuldne ratsu" — läti näitekirjaniku Janis Rainise samanimelise näidendi järgi, mis esmakordselt tõlgiti inglise keelde juba viiskümmend aastat tagasi ja esitati Dartingmontis, Inglismaal tuntud vene näitejuhi Mihhail Tshehhovi poolt. Teiseks läti näidendiks on kogus Anna Brigadere „Maija and Paija". Leedu näitekirjandusest on selles Kazys Saja „The Williage of nine Woes" ja Kazis Boruta „Whitehorn's Windmill". Eestlastele erilist tähtsust omavana on antoloogias avaldatud meie klassiku August Kitzbergi „Libahunt" — „The Werewolf" ja kaks Oskar Lutsu lühinäidendit „Ülemiste vanake" — „The Spirit of Lake Ülemiste" ja „Sootuluke" — „The Will-O'-the Wisp". „Libahundi" on tõlkinud inglise keelde Californias elunev keeleteadlane Merike Lepasaar, ning Lutsu näidendid Hilja Kukk, Hooveri Instituudist. Asjatundlikud tutvustavad artiklid on kirjutanud folklooriekspert dr. Felix Oinas Indiana ülikoolist.

Nii nagu eelmiseski köites, leidub ka selles rohkesti pildimaterjali avaldatud teoste lavastustest. Mõlemad fotod „Libahundist" esitavad läti näitlejaid lavastusest, mis toimus Valmieras, Lätis, aastal 1961. Ilmselt ei olnud raamatu toimetajal pilte eesti teatrite lavastustest käepärast.

Üldiselt võib seda antoloogia köidet pidada eriti õnnestunuks, kuna kõik näidendid edastavad Balti rahvaste rahvausundite, ning pärimuste eripära ja aitavad seeläbi välismaisele lugejale tutvustada kirjandusliku kvaliteedi kõrval ka eestlaste, lätlaste ja leedulaste muinasmaailma. Köide omandas laialdase populaarsuse ka kinkeesemena, ning kuuldavasti on selle trükk nüüd läbi müüdud. Mõlemad köited on umbes neljasajalehekülgelised, maitsekas trükitehnilises ja kunstilises kujunduses.

KOLMAS KÖIDE

Balti draama-antoloogia kolmas köide ilmub Waveland Press'i kirjastusel 10. novembril ja kannab nimetust „Bridge Across the Sea". See on võetud Ilmar Külveti „Sild üle mere" järele, mis moodustab ühtlasi selle kogu avanäidendi. Näidendi on tõlkinud inglise keelde Hilja Kukk ja sissejuhatav kirjutus on Hilja Pikatilt. Teiseks eestlase kirjutatud näidendiks on Raissa Kõvamehe „The Maiden on the Seashore" — „Piiga rannateel", mille on tõlkinud Juta Kõvamees-Kitching ja Hein Kõvamees, ning mida samuti tutvustab Hilja Pikat. Raissa Kõvamehe näidendi tõi mõned aastad tagasi Rootsis lavale Pinna Stuudio. Kanadas elunev autor on ühtlasi tuntud oma rannaeluaineliste romaanidega, mis ilmusid omal ajal „Orto" kirjastusel.

Läti näitekirjandust esindavad selles valimikus Anslavs Eglitise lühinäidendid „Ferdinand and Sybil" ja „Please, Come in, Sir", ning Alfreds Straumanise „It 'different now, Mr. Abele". Leedu näidenditest on antoloogia köites Algirdas Landsbergise „The School for love", autori enda tõlkes ja Antanas Skema „Ataraxia".

Kõik seitse autorit on esimese generatsiooni immigrandid ja kõik näidendid on kirjutatud viimase kolme aastakümne vältel. Samuti on kõik tõlkijad ja tutvustavate artiklite autorid Balti immigrantide sõjajärgsete aastate esimesest põlkonnast. Kõite toimetaja Alfreds Straumanis kirjutab selle sisuliseks iseloomutuseks muu hulgas: „Iga näidend selles püüab illumineerida Balti immigrantide ümberorienteerumise probleeme uues keskonnas. Kerkivad esile küsimused nagu vanade traditsioonide alusel kasvatatud noorte kohanemine uues ühiskonnas, kalduvus elada tulevikku vaatamise asemel minevikus, tahtmatus loovutada kodumaiseid põhimõtteid, mis takistavad edu saavutamist uues elus ja süüprobleemid ühenduses vanade põhimõtete hülgamisega."

NELJAS RAAMAT

Balti draama bibliograafia — „Baltic Drama — A Handbook and Bibliography" ilmus pikemaajalise töö tulemusena möödunud aastal Alfreds Straumanise toimetusel, kusjuures kosultantidena toimusid eestlastest Merike Lepasaar-Beecher, Hilja Kukk ja Mardi Valgemäe. Selles on nimetatud 909 eesti, 2391 läti ja 1349 leedu näidendit — esitatuna kronoloogilise numbrisüsteemi alusel. Eesti osas on lisaks kõigile tähtsamatele teostele meie näitekirjanduses loetletud ka näidendid, mis ilmusid iseseisvuse ajal Taavet Mutsu kirjastusel ja olid mõeldud peamiselt maalavadele ning teatriringidele. Tähtsamate eesti näitekirjanikena läbi aegade on loetletud teoses järgmised, tähestikulises järjekorras: Artur Adson, Artur Alliksaar, Gert Helbemäe, August Jakobson, Ain Kaalep, Bernard Kango, August Kitzberg, Lydia Koidula, Ilmar Külvet, Ardi Liives, Oskar Luts, August Mälk, Hugo Raudsepp, Rein Saluri, Juhan Smuul, Anton Hansen Tammsaare, Mati Unt, Vaino Vahing, Enn Vetemaa, Eduard Vilde ja Asta Willmann. Nende autorite loomingut vaadeldatkse lähemalt ja samuti sisaldab ülevaateteos nende elulood. Samaväärselt koheldakse raamatus ka läti ja leedu peamisi näitekirjanikke.

Raamatust selgub muu hulgas, et mitme eesti näitekirjaniku tööd — lisaks nendele, mis juba ilmunud või ilmumas antoloogias — on tõlgitud inglise keelde ja ootavad avaldamist edaspidi. Nii on George Kurman tõlkinud Artur Alliksaare (1923—1966) ainsa näidendi „Nimetu saar" ja Hilja Kukk Hugo Raudsepa „Mikumärdi" ning Eduard Vilde „Pisuhänna" („The Hobgoblin").

-sp.

Eesti kirjandusest Ameerika entsüklopeedias

Äsja ilmus „Encyclopedia of World Literature in the 20th Century" teine köide (märksõnad E-K), mis Leonhard S. Klein on toimetanud eelmise väljaande (toim. W. B. Fleischmann) põhjal. Kogu entsüklopeedia hõlmab neljas köites kogu maailma kirjandusi ja üksikloojaid. Toimetuse nõuandjaiks on erimaade kirjanduste spetsialistid. Eesti kirjandust vaatleb Aleksis Rannit Yale ülikoolist.

Eesti kirjandusele on antud ruumi neli suureformaadilist lehekülge, mistõttu ülevaade on koostatud väga kokkuvõtlikult. Kuid nagu näha on Rannit selle suure oskusega väga ülevaatlikult täitnud, tutvustades enne kaasaegsete kirjanduste juurde asumist eesti keelt soome-ugri keelte hulgas. Lugemisoskus, alates juba 19. sajandist, on aidanud rikkaliku kirjanduse loomist. Eesti on avaldanud rohkem tiitleid ja trükkinud suuremaid tiraazhe kui ükski teine rahvas Euroopas, väljaarvatud Island.

Põhiliseks monumendiks eesti kirjanduses enne 20. sajandit on suur arv rahvalaule (400.000 1.300.000 elaniku kohta) ja „Kalevipoeg", rahvaeepos, mis põimis orgaaniliseks tervikuks muistseid eesti müüte ja legende. Need pärinevad 10.—13. sajandist, aga kirjutati üles 19. sajandil ja toimetati Fr. R. Kreutzwaldi (1803—1882) poolt.

Autor leiab, et kahjuks olid esimesed piiblitõlked tehtud saksa teoloogide poolt, mil pudus kirjanduslik kvaliteet ja nii ei võinud need abiks olla rahvusliku kirjanduse arengule. See sai esimese küpsuse K. J. Petersoni (1801—1822), Lydia Koidula (1843—1886), Anna Haava (1864—1957) ja Juhan Liivi spontaanses jüürikas. Kuigi tugevalt 19. sajandi romantilises traditsioonis, kuuluvad Haava ja Liiv, kui eriti originaalne ja sümbolite leiutaja, esimeste eesti poeetidena tõeliselt visionaarse tähenduseni.

Võrreldes Soome ja Skandinaavia kirjandustega, esindab eesti rahva kirjandus vööraste poolt katkestatud arengusuundi. Selgituseks on eesti irregulaarne areng tema poliitilises keskkonnas, mistõttu provokatiivne rahvuse iseloom väljendub ka kirjanduses. Tõeliselt intellektuaalses eesti kirjanduses on viis jõudu, mis muutsid selle arengut: 1905. a. revolutsioon Vene valitsuse ja sakslastest mõisnike vastu; edukas Vabadussõda Venemaa vastu 1918—20, rahvusliku iseseisvuse aeg 1918—40, N. Liidu okupatsioon Eestis 1940 ja massiline kirjanike väljarändamine 1943—44, kes otsisid välismaal vabadust mida Eestis Saksa ja N. Liidu okupatsioonide all polnud võimalik loominguks omada.

Edasi A. Rannit vaatleb esimeseks luulet, nimetades Villem Ridalast peale kuni Jaan Kaplinski ja Uku Masingini. Kriitika alal alustab A. Orasest, A. Aspelist. Proosakirjanduses alustab F. Tuglasega ja lõpetab Arved Viirlaidiga, draamas nimetab E. Vildet, A. Kitzbergi, pagulasist Asta Willmanni, Ilmar Külvetit.

Ülevaate lõpus ta märgib, et okupeeritud Eestis on ilukirjandus arenenud pikkamisi ja suurte raskustega nõukogude didaktilise ja dogmaatilise sotsialistliku realismi surve all. Mõned tähtsad kirjanikud, kes elasid Eestis katsusid oma tööd okupeeritud olukorras jätkata, väljendades keelustatut, privaatset ja passiivset kompromissi vaimu külmutatud idealismi ja võimaliku endaväljenduse vahel. Eesti kirjandus eksiilis on surma läbi kaotanud palju oma paremaid autoreid ja on tänapäeval, kuigi veel esinduv, kriisiolukorras. Mõlemas, nii Eestis kui väljaspool on kahtlemata arvestamisväärne kirjandusliku väljenduse ulatus ja võibolla mitte väike loova vaimu jõud, aga see nõuab settimist, selginemist ja nõuab aega tõeliste kunstnike eraldamiseks väiksemaist kirjanikest.

KODUMAA UUDISED

Suvega koos on tulnud uppumised. Kaare jões uppus purjuspäi ujumisel 26-aastane T. Laid, Kakumäe lahes 58-aastane tallinlane A. Linde. Ka paadisõit on kolmele inimesele õnnetult lõppenud. 31. märtsil läksid kaks meest purjuspäi kalale. Kuna meestel enestegi tasakaalus hoidmisega oli raskusi, siis oli veel raskem paadi juhtimine. 46-aastane K. Karu jäi Kõpu jõkke, kaaslasel õnnestus puuokstest kinni haarata ja pääses eluga. 14. mai õhtupoolikul pummeldasid Kurtna järve ääres kolm Kohtla-Järve meest. Kui purjus kaaslased lõkke ääres tukkusid, sõitis V. Sukkoverski A. Hinnile kuuluva kummipaadiga järvele. Järgmisel hommikul leiti kummuli paat järve vastaskalda lähedalt, mehe leidmine nõudis paar päeva.

☆

22. mail sõitis Rakvere abielupaar Peipsi äärde. Piknik peeti alkoholsete jookide pruukimisega. Naine jäi väsinult telki, mees sõitis kummipaadiga järvele supikala püüdma. Naine kaldal ootas ja ootas, aga mees ei naasnud. Hilisõhtul olid kohalikud poisikesed näinud järves rabelevat inimest. Järgmisel hommikul leiti rannast paat ja selles nööridesse klammerdunud mees. Möödunud aastal oli Eesti vetes 1329 õnnetust, mis kõik ei lõppenud surmaga.

☆

Hiiumaa rajooni kultuuriosakond tähistas rahvusvahelist kaskkonnakaitse aastat 1980. a. keskkonnakaitseteemaliste laulude võistlusega. Niisugune võistlus otsustati korraldada iga kahe aasta tagant. Tänavune pidustus toimus 7. augustil Kärdla kultuurimajas. Ansamblid ja üksikesinejad said igaüks esitada kolma laulu. Õhtul oli suur kontsert Paargumäel, mis kujutas endast kalurite kultuuriprogrammi. Esinesid võistluse parimad, kätte anti auhinnad parima rahu-, kodumaa-, kodaniku-, mere-, metsa- ja Hiiumaa-teemalise laulu eest. Lisaks anti publikupreemiaid.

☆

Möödunud aasta teisel poolel asendati Pärnus, Kilingi-Nõmmel ja Vändras roostest näritud ja kõlbmatuks muutunud vanad prügitünnid uutega. Ent need ei vasta nõuetele. Nendega jäävat rahule üksnes suitsumehed, sest sinna saab suitsukoni sisse visata, ilma et oleks vaja kaant kergitada. Prügivedajad kiruvad neid tünne, mille tühjendamisega ollakse lausa hädas, kuna need on igati ebapraktilised.

☆

Mis juhtus Hiiumaal jaanuari lõpunädalal? Selline küsimus võib tekkida kui lugeda lennunduse keskagentuuri teadaannet, kus Tallinnast väljusid lisalennukid Kärdlasse 22. jaanuari pealelõunat ja 25. jaanuari hommikul.

☆

Möödunud aasta märja suve ja sügise tõttu oli kartuli säilitamine möödunud talvel olnud raske. Et anda juhtnööre kartuli säilitamiseks rasketes tingimustes, korraldas Hiiumaa agraar-tööstuskoondis vastava õppepäeva, millest võtsid osa seemne- ja kartulikasvatuse agronoomid. Praktilisel õppusel määrati kartulihaigusi.

☆

Tallinna ümbruse rohelisusele teeb muret Maardu keemiatehas. Seda peetakse Tallinna suurimaks õhusaastajaks. Atmosfääri ei rikkuvat üksnes tehas oma tootmisprotsessiga, vaid ka karjäär. Nimelt tuuakse seal fosforiidi kaevandamisega pinnasest kuhjadesse diktüoneemakilt, mis hapnikuga kokku puutudes võib süttida. Põlemist on raske kustutada, sest vesi, mis sisaldab hapnikku, lisab tulele jõudu. Isesüttimises on hukkunud palju noori puid.. Loodukaitsejad nõuavad, et koos kaevamisega tasandatakse karjäärid ja sellega välditakse süttivate ainete pinnale jäämine, kuid Maardu ametimehed olevat selle vastu ükskõiksed.

☆

Viljandis Pioneeride nimelises pargis hakkas töötama valgusefektiga purskkaev. See koosnevat vee korduvast kasutamisest basseinist ning kolmest rakkest, kus on 180 pihustit ja seitsme värviga valgustid. Värviprogrammi ajal õhtul kahe tunni jooksul vahetuvad värvid järjest.

Kölni teater külastas Pariisi

Prantsuse eestlaste seltsi esimehel Aleksander Siionil on head sidemed eestlaskonnaga naaberriikides. Kölni eesti rahvuskoondise näiteringis on tal häid sõpru. Nende kaudu sai teoks ammune soov: ka Pariisis teha korraks eesti teatrit.

Suvisteühal, 30. mail 1982 andsid kölnlased külalisetenduse seltsi peakorteris Pariisi YMCA ruumides. Kavas oli Jaan Purga lühinäidend „Arsti juures", mis on juba mitmel pool saanud suure edu osaliseks.

Autor ise mängib peaosalist, tragi talumeest, kel pole häda suurt midagi, kuid kes tuleb põrsa linnatoomise puhul arsti juurde, sest „eit ajas". Kare talumees, kes pole harjunud oigama, ja selle vastandina peenike linnadaam, keda kiusavad igasugu haigused, kohtuvad arsti juures, kes katsub arusaavalt ja pikameelselt lahendada kõiki konflikte. Lugu on naljakas, nagu vahel elu ise...

Etendus oli kõigile koosviibijaile elamuseks. Oli tore kuulda eestipärast nalja ja luua uusi sõprusi.

F. S.

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Neljapäeval, 26. augustil 1982 — Thursday, August 26, 1982

KIREV MAAILM

Laevaehituse kriis ähvardab Jaapanit

Odava tööjõuga naaberriigid võtavad tellimised üle

TOKIO — Lääneriike juba pikemat aega vaevanud laevaehituse kriis on vähehaaval samasena jõudnud ka Jaapanisse, kes on peagu ainuüksi valitsenud maailma laevaehitust ligi veerandsada aastat. Muret tekitav allamäge minek katsutakse nüüd peatada kogu laevaehituse tööstuse uuesti organiseerimisega ja uusi tegevusalasid otsides. Samas võistlus kohaldub laevatellimiste saamisele, kus „pooltööstusriigid" on jõudnud suurte sammudega tehnoloogilise edumaaga riikidele järele.

Jaapan tõusis laevaehituse „maailmameistriks" aastal 1956, kui pooled kõigist uutest laevadest ehitati seal. Ülitugev positsioon säilis vähemalt 1980. aastani. Kuigi Jaapan veelgi on maailma juhtivamaid laevaehitajaid 35%-ga, on endised suuruse päevad paratamatult möödas.

Erilist muret on põhjustanud ekspordi vähenemine arvuliselt. Tavaliselt ekspordi osa kogu laevatööstuse toodangust oli kuni 70%. Möödunud aastal langes see siiski 50%-le ehk 3,9 miljardile dollarile, mis on madalaim kolme aasta jooksul.

Kõigi möödunud aastail ehitatud laevade kandejõud oli kokku 8 miljoni brutoregistertonni. Tänavu kardetakse, et uute tellimiste kogusumma jääb halvemal juhul 4-le miljonile brutoregistertonnile. Samal ajal on ka kohalikud varustuskeskused kaotanud huvi uute laevade tellimisteks kodumaalt. Peapõhjuseks on muidugi maailmamajanduse nõrk areng, aga ka pingeline võistlus naaberriikide Taivani ja Lõuna-Koreaga.

Näiteks jättis möödunud aastal Jaapan vastu võtmata pakkumise 13-le suurele rahvusvahelisele töö-le, millest peagu pooled läksid Lõuna-Koreale ja ülejäänud Euroopasse. Esimest korda väga pika aja järele jäid Jaapani laevaehituskompanii 23 liiget sõrmi noolima.

Praeguste tellimiste juures on Jaapani laevaehitusdokkidel tööd vähemalt tuleva aasta esimese pooleni. Sellekõrval on aasta teisele poolele saadud tellimisi vaid veerand sellest, mis oli samal ajal möödunud aastal.

Hoolimata tellimiste vähenemisest oli möödunud aastal laevaehitajaile, väljaarvatud Mitsubishi, majanduslikult edukas. Näiteks, kuue suurema ettevõtte aastatulu kahekordistus. Põhjusi majanduslike tulemuste paranemiseks on mitmeid, aga enne kõike mõjutavad seda toorainete pidev areng ja jeeni suhteline tugevus USA dollariga võrreldes. Lisaks ei olnud tellimiste hulgas ühtki laeva, mis oleks ehitamisel kahju toonud või ehitatud vaid doki käimaspidamise vajadusel.

HÄVING HINNAVÕISTLUSES

Suurema varju laevaehituse tuleviku üle on heitnud uued laevaehituse maad, mis nüüd otsivad omale kohta päikese all samade võistlusettevõtetega nagu seda tegi omal ajal Jaapan. Võtmesõnadeks on saanud tehnoloogia ja odav tööjõud.

Lõuna-Korea Hyundai ehitusettevõte, kus 10.500 meest töötavad kuus päeva nädalas, on vaid jäämäe tipp. Dokk on maailma suurim kahe miljoni brutoregistertonnilise mahutavusega ja see ootab vaid võimalust Jaapani võistlusvõime madaldamiseks.

Kui 9 aastat tagasi ehitas Lõuna-Korea 1,3% maailma laevadest, siis praegu on see maailmatabelis teisel kohal, 1,5 miljoni brutoregistertonniga, mis tähendas eelmise aastaga 68%-list toodangu suurenemist. Praegu on tellimisraamatud täis ja tööstuse juurdekasvuks arvestatakse sel aastal 30%.

Üldiselt Lõuna-Koreas ehitatud laevad maksavad 30—35% vähem kui Jaapanis ehitatud. Riik on võinud kiircs taktis vähendada Jaapani tehnilist edumaad ja jaapanlased ongi arusaadavail põhjusil keeldunud edaspidi Lõuna-Koreale müümast oma teadmisi ja oskusi. Selle juures on irooniline, et Koreas töötavad praegu terve hulk jaapani insenere, kes on jäänud Jaapanis töötuiks dokkide ühendamise või nende töö lõpetamise tõttu.

JAAPAN VALMISTUB VASTULÖÖGIKS

Oma harjunud viisil pole jaapanlased siiski jäänud tegevuseta ootama lõplikku surmalööki. Strateegia põhineb mh. endisest rohkem spetsialiseerumisele, mil on tulevikus ratsionaalsem tähendus. Suurdokid lastakse omavahel turgusid jagada, keskendudes igaüks vaid isetüüpi laevade ehitamisele.

Samad dokid on endisest enam suunanud oma töö laevade remontimisele ja korrastamisele, mis viimasel aastal on muutunud eriti tulutoovaks äritegevuseks. Rahvusvahelised laevakompaniid on eriti huvitatud masinate vahetamisest, kus vanad masinad parandatakse ja muudetakse ümber vähem kütust nõudvaiks masinaiks. Üksnes möödunud aastal parandati Jaapanis välismaiseid laevu 276 miljoni jeeni väärtuses.

Jaapani juhtivais laevaehitusdokkides ustakse, et sama suund jätkub ka tulevikus. „See, mis uute laevade ehitamises kaotatakse, võidakse ehk tagasi saada parandamistega. Keegi ei oota siiski sama suuri võitusid kui headel 1960-ndail aastail. Teame, et see aeg on lõplikult läbi", tunnistas üks jaapanlane.

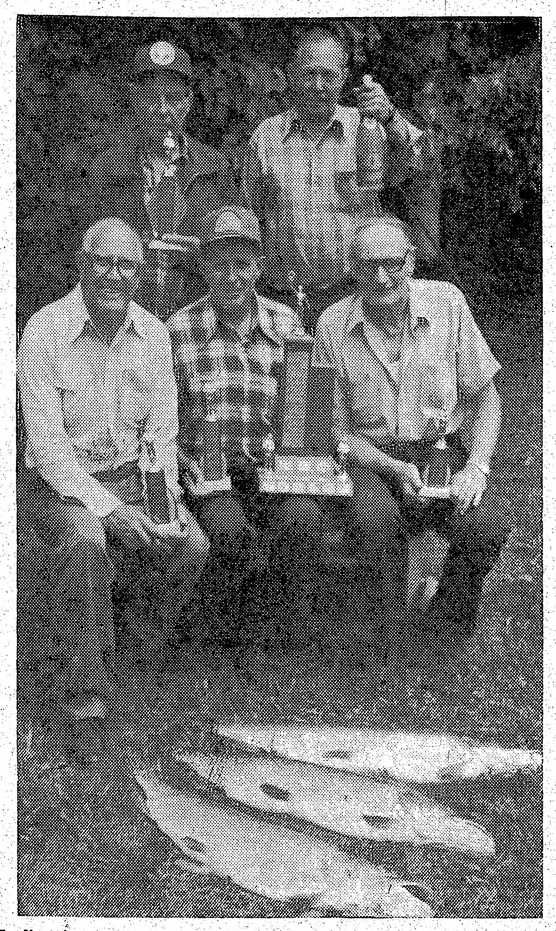

Juulis toimus Simcoe järvel Royal Beach'i juures Toronto Eesti Õngitsejate ja Jahimeeste Seltsi kalapüügivõistlus. Tulemused olid erakordselt silmapaistvad. Pildil esireas vasakult R. Veermäe, kes 16 naelase 4 untsilise haugiga, mille pikkus oli 42 tolli, jäi teisele kohale, teine H. Suurna, kelle haug oli sama raske, kuid pool tolli pikem ja sai esikoha ja kolmas A. Niiländer, kelle haug kaalus 16 naela. Seisavad E. Saar, kes sai eriauhinna 2 naela 11 untsilise bässi eest ja A. Lukk oma lohutusauhinnaga kõige väiksema bässi eest.

Foto: Tommy Tomson

Vello Salum vaimselt murtud

Lisaks meie ajalehe eelmises numbris avaldatud teatele, et pastor Vello Salum on Jämejala vaimuhaiglast välja lastud, on Vaba Eestlane kuulnud, et kuigi talle pole enam antud luba vaimulikuna tegutsemiseks, on ta vaimuhaiglas kogetud piinamiste tõttu nii füüsiliselt kui ka vaimselt murtud, et ta polegi võimeline jutlustama.

Kalevi Spordiklubi 3. Etniline võrkpalli turniir

11. ja 12. sept. JÕEKÄÄRUL

KÕIK TERE TULEMAST!

ÕHTUSÖÖK • TANTS • BAAR

Sissepääs $3.—

Rootsi prostituudid — eraettevõtjad

STOKHOLM — Rootsi valitsuse poolt tehtud otsuse kohaselt võidakse prostituudid tunnistada eraettevõtjaiks, millega tema raamatupidamine on oma allkirjaga korras. Valitsus pidi selle otsuse tegema põhjusel, et mõne aasta eest Poolast tulnud naine tahtis riigile ausalt maksu maksta oma prostituudina teenitud sissetulekute pealt. Malmö maksuamet ei teadnud kuidas toimida, sest mitte kunagi varem ei olnud sellist soovi olnud. Kui poolatar tegi selgeks, et ta mõtleb tõsiselt, sest iseseisva ettevõtjana hakkab ta saama ettenähtud hüvitusi, nagu pension ja sotsiaalkindlustus, siis valitsus pidi sellekohase otsuse tegema.

Metssead on jõudnud Soome

Soomes on moodustunud püsivaid, kümneist koosnevad metsseakarjad. Neid on üksikuina kohatud Soomes ligi paarkümmend aastat. Metssead on leidnud elamisvõimalusi Oulu-Kuusamo liinist lõunas. Nad olevat vastu pidanud Soome külmadele talvetele selle tõttu, et jahimehed on neid toitnud või nad on saanud toitu prügi asetamise paikadest. Metssead on uus metsloома liik Soomes ja arvatakse olevat tulnud Eestist. Pärast seda kui metssead Eestis 1960-ndail aastail eriti jõudsalt siginesid, hakkasid nad otsima uut elamisruumi ka põhjas ja leidsid kaks teed kuidas Soome jõuda. Üks rada kulges lõuna poolt Laadoga järve piki Karjala kannast ja teine põhja poolt Laadogat Põhja-Karjalasse. Sealt on nad pikkamisi hakanud läände liikuma.

Postile jäänu tunnistused

Kanada saadik ainsana Lääne-Beiruti hävingu tunnistajaks

Kanada saadik Thedore Arcand on ainsa lääneriikide saadikuna püsinud sissepiiratud Lääne-Beirutis ja kaasa elanud sõja terrorile ja õudustele. Ta jutustas oma läbielamusist Toronto päevalehe Toronto Star reporterile, iseloomustades oma elamusi sellisteks, millest mõnda ei suudeta kunagi ta mälestusist kustutada.

Arcand on näinud Ain Hilwe põgenikelaagrit Siidoni lähedal Lõuna-Liibanonis, mis on sõna tõsises mõttes tehtud tasaseks nagu parkimisplats. Seda on tavaliselt nimetatud palestiinlaste põgenikelaagriks, kuigi see oli tegelikult 29.000 elanikuga linn. See on süsteemipäraselt hävitatud. Arcand ütles, et see oli uskumatu, ta ei olnud kunagi enne sellesarnast näinud. See oli palju põhjalikumalt hävitatud kui Berliin 1945.

Teine vahejuhtum oli kontrastne. Külastades Miya Miya laagrit, ta käis esmaabipunktis, kus noor shiite islami liige otsis kedagi haavatuist. Seal oli mees,

kel oli pühaku nägu ja kes sidus haavatud 12-aastast poissi, kelle kõht oli nagu sõelapõhi sharpnellikildudest.

Mees hoolitses poisi eest suure õrnuse ja hellusega, mida saadik ei saavat unustada. Kuigi poiss oli raskesti haavatud, ta ei kurtnud ainsa sõnaga.

Arcand külastas koolimaja Siidonis, mida oli kasutatud sõja puhkemisel varjendiks lastele. See oli saanud tabamuse ja üle saja lapse laiba olid seal veel pärast pommitamist. Aga ta on näinud haiglaid, mis olid väga selgesti märgitud ja olid siiski olnud pommitamise objektideks. Hävitusi ja sõjatoorusi vaadates märgib ta, et inimene muutub sellises keskkonnas immuunseks kannatustele.

Kui ta viimastel nädalatel tuli tagasi Ida-Beirutist oma Lääne-Beirutis asuvasse korterisse, leidis ta selle purustatuna. Iisraeli pomm oli seda tabanud.

Kui kaks kuud tagasi talle võinuks kodu hävitamine olla vihaseks tegev, siis nüüd see polnudki enam üllatuseks.

Shokeeriv oli näha, et vastaspoolel olev maja, 20 m eemal oli hävitatud ja selles oli saanud 80 inimest surma ja keegi ei tea kui paljud haavata.

Kanada valitsus avaldas formaalse protesti Iisraelile saadiku maja pommitamise pärast. Samuti on protest avaldatud, et Iisraeli sõdurid on ta auto läbi otsinud, kui ta on sõitnud ida-linnaosast läände. Arcand peab kahetsusväärseks, et vaatamata tema protestile otsiti auto läbi, millega ta tõi oma majapidamisele toiduaineid. Lääne-Beirutis on teda koheldud alati suure respekti ja viisakusega, kuna ta autol on Kanada lipp. Kanadalasi hinnatavat Beirutis.

Kui Arcandilt on küsitud, miks ta ainsa lääne diplomaadina on jäänud Lääne-Beirutisse, ütles ta, et praegu on saatkonnas blokaadi tõttu eriti palju lisatööd, kuna Iisrael on ära lõiganud vee ja elektri.

Ta tahab püsida omal kohal ja anda informatsiooni olukorrast oma valitsusele ja valvata PLO tähtsat positsiooni.

Kanada saatkond on jäänud paigale kolmel põhjusel, et informeerida valitsust Lääne-Beirutist, okupeeritud ja okupeerimata Liibanoni piirkondadest.

Arcand ütles veel, et ta peab oma kohal olema, kuna Liibanonis on veel kuni 1500 Kanada kodanikku, kelle julgeoleku eest tuleb seista. Nende huvides on ta teinud mitmeid sõite okupeeritud aladele. Praegu selgitatakse isikuid, keda Kanada kodanikena peetakse kinni Iisraeli vangilaagreis seal kinnipeetavate tuhandete hulgas. Nende selgitamiseks kasutatakse rahvusvahelise Punase Risti abi.

Arcand vaatas tagasi kahele sõjakuule ja pidas oma sealoleku positiivseks. Ta on kohanud tähelepanuväärseid ajakirjanikke

ja meedia liikmeid, kes on katsunud sündmusi tõepäraselt kirjeldada.

Arcandil on juba järgmine ametikoht ettenähtud Ungaris, kus tal oleks kergem oma maa huvisid kaitsta.

Kanada välisminister Mark MacGuigan andis siiski talle korralduse ohtlikust Lääne-Beirutist lahkumiseks, sellejuures mainides, et seda ei tehta mitte selletõttu, et saadiku tunnistused toonuks ebameeldivusi juutidele.

SÄÄSTKE 15–30%

parimailt karusnahkesemeilt

Sama hind — valmis kasukad või teie oma mõõtude järgi tellitud.

Kui olete mõelnud sel sügisel endale kasuka osta, siis ostke suvel ja säästke. Valige endale kasukate hulgast, mis on müügil või laske oma mõõtude järgi õmmelda. Sama hind! Valmistatakse kohapeal ja täielik garantii.

Pildil pesukarunahast (racoon) jakk. Tavaline hind $1375
NÜÜD $1075

Krediitkaardid

Väljamüük lõpeb 30. augustil

FURS by FINN

Master Furriers since 1960
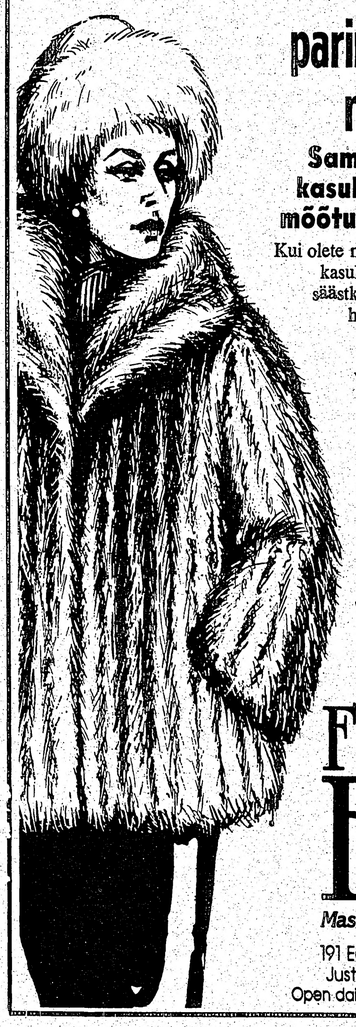
191 Eglinton Ave. E. – 488-1701
Just West of Mt. Pleasant Rd.
Open daily to 6 – Thurs to 7 – Sat to 3